

Lunds Universitet
Juridiska fakulteten

Examensuppsats i immaterialrätt
Vårterminen 1998
Handledare: Prof Lennart Svensäter

Domännamn på Internet, ur ett känneteckenrättsligt perspektiv

Jerker Westerström

Innehåll

1	INLEDNING	5
1.1	Uppsatsens syfte	5
1.2	Uppsatsens avgränsningar	5
1.3	Metod	6
1.4	Förtydliganden	6
2	FÖRORD	7
3	SAMMANFATTNING	8
4	FÖRKORTNINGAR	10
5	VAD ÄR INTERNET?	11
5.1	Uppbyggnad	11
5.1.1	Adresseringssystemen, hur hittar datorerna varandra?	12
5.1.2	Domännamnssystemet-DNS	12
5.2	Elektronisk post	13
5.3	WWW-World Wide Web	13
6	KÄNNETECKENSRÄTT	15
6.1	Kännetecken, gemensamma regler	15
6.2	Varumärken	16
6.2.1	Funktion	16
6.2.2	Definition	17
6.2.3	Hur ensamrätt uppstår	17
6.2.3.1	Registrering	18
6.2.3.2	Inarbetning	18
6.2.4	Skyddet	19
6.3	Firma	20
7	DOMÄNNAMN	22
7.1	Huvuddomänen	23
7.2	Portabilitetsprincipen	23
7.3	Hur man skaffar domännamn, regler	24

7.3.1	Tre regeltyper	24
7.3.2	Avtalsrätt	25
8	DE OLIKA TOPPDOMÄNERNA	26
8.1	Topppdomän .SE	26
8.1.1	Vem sköter hanteringen?	26
8.1.1.1	ISOC-SE	26
8.1.1.2	II-Stiftelsen	26
8.1.1.3	NIC-SE	26
8.1.1.4	SNUS	27
8.1.1.5	DRS	27
8.1.1.6	NNO och NÖD	27
8.1.1.7	Registerhållare	28
8.1.1.8	Ombud	28
8.1.2	Hanteringen	28
8.1.2.1	Tillsyn	28
8.1.2.2	Operation	28
8.1.2.3	Regler	29
8.1.2.3.1	Förklaringar till reglerna	29
8.1.2.4	Villkor för registrering under TLD .SE	30
8.1.2.5	Sammanfattning av reglerna och villkoren	31
8.1.2.6	Prövning	32
8.1.2.7	Förslag om varumärken som domännamn i en DRS-remiss	32
8.2	Andra nationella TLD	33
8.2.1	TLD .NO (Norge)	33
8.2.2	TLD .DK (Danmark)	34
8.2.3	TLD .NU (Niue, en ö i Stilla havet)	34
8.3	TLD .COM och andra generiska TLD	35
8.3.1	Regler för .COM och andra generiska TLD	35
8.3.1.1	Uppkomna dispyter	36
9	KOMBINATIONEN DOMÄNNAMN, VARUMÄRKEN, FIRMA.	39
9.1	Varför är domännamnen intressanta ur immaterialrättslig synvinkel?	39
9.2	Intrång	40
9.2.1	Domännamnens funktion	40
9.2.2	Förväxlingsbarhet	41
9.2.3	Användning av domännamn för varor, tjänster eller firma	42
9.2.4	Användning i näringsverksamhet	42
9.3	Analys och slutsatser	43
9.3.1	Problemen	43
9.3.2	Bedömning enligt de olika registreringsorganens egna regler	44
9.3.2.1	Intrång sker i varumärkesrätten	44
9.3.2.1.1	TLD .COM	44
9.3.2.1.2	TLD .SE	44
9.3.2.2	Intrång sker i firmarätten	45
9.3.2.2.1	TLD .COM	45
9.3.2.2.2	TLD .SE	45
9.3.3	Domstolsbedömning	46
9.3.3.1	Sanktioner	46
9.3.4	Jämförelse mellan registreringsorganens regler och domstolsbedömningen	47

10 RÄTTSTILLÄMPNINGEN	49
10.1 Amerikansk varumärkesrätt	49
10.2 Två rättsfall	51
10.2.1 Intermatic Incorporated v. Toeppen	51
10.2.1.1 Sammanfattning	53
10.2.2 Planned Parenthood Federation of America v. Bucci	53
10.2.2.1 Sammanfattning	55
11 ORGANISATIONER	56
11.1 ISOC	56
11.2 IANA	56
11.3 POC, CORE och gTLD-MoU, organisationer i det nya domännamnsystemet	57
11.3.1 POC	57
11.3.2 CORE	57
12 DET NYA DOMÄNNAMNS-SYSTEMET	58
12.1 Registreringsregler	58
12.2 Regler för uppkomna dispyter	59
12.2.1 Medlingen	60
12.2.2 Skiljedomsförfarandet	60
12.2.3 Den administrativa förfarandet	60
13 KÄLLFÖRTECKNING	61
13.1 Rättsfallsförteckning	62

1 Inledning

1.1 Uppsatsens syfte

Uppsatsens syfte är att framhålla och belysa några av de känneteckenrättsliga problem som framträtt i och med Internets framfart. Jag har inriktat mig på problemet med att ha varumärken eller firma som domännamn på Internet. För närvarande är det osäkert vad Internet kan medföra för problem inom känneteckenrätten, framförallt vad gäller varumärken. Fram till årsskiftet 1996/97 har, åtminstone vad gäller Sverige, insikten om problemen varit tämligen liten, men sedan regeringen uppdragit åt Statskontoret att utreda Internet i Sverige, har förståelsen ökat.

Jag har tänkt visa hur domännamnshanteringen inom olika toppdomäner sköts och beskriva regelverken. Jag börjar min uppsats med att ge en kortfattad beskrivning av vad Internet är och hur det är uppbyggt. Därefter ger jag en beskrivning av den för uppsatsen relevanta delen av känneteckenrätten. I de följande avsnitten förklaras domännamnen, deras funktion och vem som sköter regelverken under de olika toppdomänerna. Jag skall också analysera huruvida registrering och användning av domännamn kan göra intrång i annans ensamrätt till ett kännetecken. Det finns fortfarande problem vad gäller samstämmighet i regelverken mellan de olika toppdomänerna, varför vissa försök till avtal och överenskommelser har gjorts. Dessa försök till internationella överenskommelser redogörs för sist i uppsatsen.

1.2 Uppsatsens avgränsningar

Jag har till största delen koncentrerat mig på rättsförhållanden inom Sverige. Eftersom Internet är en världsomspännande företeelse vore det opassande att inte ta upp vissa jämförelser mellan olika länders regelverk, åtminstone vad gäller domännamnshanteringen. Det har även, vad avser rättspraxis, varit nödvändigt att se på amerikansk rätt, detta eftersom den svenska praktiskt taget är obefintlig, medan man i USA redan hunnit med ett antal. Då jag valt att ta upp amerikanska rättsfall, har jag varit nödgad att snudda vid amerikansk rätt. Min avsikt har dock inte varit att, annat än för förståelsen av rättsfallen, göra någon djupare redogörelse för denna.

Jag vill påpeka att ämnet för och innehållet i uppsatsen till stora delar har avgjorts av tillgängligheten på information. Det kan inte nog framhållas att på grund av Internets hittills korta tillvaro är informationen om densamma begränsad och få litterära alster har producerats i ämnet.

1.3 Metod

Som främsta informationskälla vid skrivandet, har jag använt objektet för denna uppsats, nämligen Internet. Ur mångfald betraktat är Internet ett utmärkt verktyg för kunskapstörstande. Jag har använt mig av de sökverktyg som funnits tillgängliga på Internet, t. ex. Altavista, Yahoo och Lycos. För det mesta har jag hållit mig till ställen som erkända institutioner och universitet, men även privata sajter har befunnits vara utmärkta informationsbaser. På varje sajt finns i allmänhet länkar vidare till andra sajter och på så vis har jag till slut kommit fram till målet för mitt sökande (det är för övrigt det som benämns som ”surfa” på nätet). Vad gäller viss typ av information har jag dock intagit en försiktigare hållning till att ha Internet som källa. Rättsfall och lagtext har jag kontrollerat med tillgänglig litteratur och rättsfallssamlingar på Juridicums bibliotek. Det har naturligtvis även varit nödvändigt att, på konventionellt sätt, söka kunskap i böcker på bibliotek.

Då objektet för min uppsats är en tämligen ny företeelse, har jag varit tvungen att ta kontakt med vissa personer, främst via e-post, för att få reda på fakta om Internet.

1.4 Förtydliganden

Då Internet som rättskälla är en tämligen ny företeelse finns, så vitt jag funnit, inga klara principer om hur dessa skall hänvisas till i källförteckningen. Jag har dock följt de principer som de författare har använt som skrivit om ämnet. Jag har således i källförteckningen tagit upp vem sidan tillhör, adressen till hemsidan. I texten har jag sedan, i not, angivit den *exakta* adressen, d.v.s. ända ned till det enskilda dokumentet på respektive hemsida.

Vad angår de förkortningar som finns för varje toppdomän har jag, för att underlätta för läsaren, valt att, såsom statskontoret gjort, i den löpande texten skriva dessa med stora bokstäver och med en punkt framför. Förekommer denna toppdomän i en internetadress skrivs de, som sig bör, med små bokstäver.

Ytterligare ett förtydligande bör göras. Jag använder ordet *sajt* i texten. Ordet ”sajt” kommer av engelskan *site*, det har ingen bra svensk motsvarighet, men enligt språkvetare är sajt en korrekt försvenskning av ordet, (se t. ex. Internetworld nr 1 1998, s. 7).

2 Förord

Uppmärksamheten för både Internet och varumärken har på senaste tiden varit stor. För Internet p.g.a. att det är ett nytt medium och för varumärken därför att allt fler företag har insett dess betydelse i marknadsföringen. Således är intresset för ämnet i denna uppsats tämligen högt.

Allt fler bolag har insett Internets betydelse, inte bara som informationskanal eller reklammedium, utan även som säljkanal. För IT-företagen är eller kommer Internet mycket snart att bli ett huvudmedium. Särskilt inom det speciella reklamsegmentet "business to business", där kampanjerna riktar sig till både företag och konsumenter, har man insett att det är branding (vård av företagens varumärken) och Internet som gäller.¹

En viktig förklaring till varumärkesfokuseringen anges vara att den genomsnittliga produktcykeln blir kortare och att konsumenterna får svårare att hålla isär vilken tillverkare som erbjuder vilken produkt. Ett varumärke kan däremot profileras att stå för vissa kvaliteter i sig själv, ett "hem" som kunderna välkomnas att återkomma till.²

Under arbetet med uppsatsen har jag haft stor hjälp av ett antal personer till vilka jag skulle vilja rikta ett stort tack. Framförallt vill jag tacka Nicklas Mattson, chefredaktör för tidningen Internetworld, som jag haft ett nära samarbete med framförallt vad avser den tekniska och administrativa delen av uppsatsens ämne.

Jag vill också rikta ett stort tack till jur. kand. Ulf Maunsbach på Juridiska fakulteten i Lund, som kommit med hjälp och goda råd avseende avsnittet om det nya domännamssystemet.

Till sist vill jag även visa min tacksamhet till min far, som genom att låta mig använda hans kontor som arbetsplats för uppsatsskrivandet, varit till stor hjälp.

¹ Österlund, *De bortglömda reklamhjältarna* Veckans Affärer Nr 13, 23 mars 1998 s. 55ff och Ericson, *"Branding" för hela slanten* s. 60 Veckans Affärer Nr 13, 23 mars 1998.

² Ericson, *"Branding" för hela slanten* s. 60 Veckans Affärer Nr 13, 23 mars 1998.

3 Sammanfattning

Uppsatsen behandlar immaterialrättsliga kännetecken på Internet. Internets uppbyggnad förklaras som en sammanslutning av flera datornät. För att trafiken skall flyta på detta nät finns överenskommelser om gemensamma tekniska regler. Det gäller bl. a. språk eller protokoll, det gäller de adresser som identifierar datorerna på nätet. För att datorerna skall kunna hitta varandra används ett domännamnssystem. Detta system är hierarkiskt uppbyggt på så vis att den översta nivån, toppdomänen återfinns längst till vänster i adressen och, åtskild av en punkt, till höger om densamma kommer nästa nivå, huvuddomänen. Det är huvuddomänen som är den intressanta i uppsatsen; det är den som är den särskiljande delen i adressen.

Det finns på marknaden idag flera olika kännetecken vars funktion är att skilja varor, tjänster och företag åt. Varumärken skiljer varor och tjänster åt medan firmor skiljer olika företag åt. Kännetecken kan arbetas in eller registreras och man kan på så sätt erhålla visst skydd mot att ingen annan använder sig av samma eller liknande kännetecken. Varumärken regleras i Varumärkeslagen och firma regleras i Firmalagen, men de båda lagarna är uppbyggda så att man i varumärkeslagen skyddas mot intrång från i firmalagen skyddat kännetecken och vice versa.

Det har visat sig att det blivit allt viktigare för företagen att ha ett eget domännamn. Anledningen till detta är att alltför av deras kunder eller presumtiva kunder använder sig av Internet för att skaffa sig information om företagen och deras produkter. Att domännamnets utformning har stor betydelse på Internet råder det ingen tvekan om. De flesta förknippar en hemsida med dess domännamn, därför är det av vikt att företagen är måna om att registrera domännamn som i möjligaste mån liknar företagets firma eller dess varumärken så att användarna kan hitta till rätt hemsida när de söker efter information.

Om ett företag vill att internetanvändare skall kunna hitta till deras hemsida, måste företaget således ha ett eget domännamn. Ett företag kan välja mellan att lägga sin huvuddomän under en internationell, generisk toppdomän, som exempelvis .COM, eller under en nationell som .SE. Beroende på vilken man väljer möts man av olika regler vad gäller möjlighet att registrera domännamnet, vad som krävs av namnet samt vad som krävs av den som vill registrera det. För varje toppdomän finns ett organ som handhar detta.

Ett faktum som slår en är att Internet i princip uteslutande har utvecklats på privata initiativ, nästan inga myndigheter har varit inblandade från något land (med visst undantag från amerikanskt håll). Nu har Internet växt till sig och man har från statligt håll insett att det finns problem som måste lösas.

I Sverige hanteras den svenska nationella toppdomänen .SE av NIC-SE. För att få registrera en egen huvuddomän måste man ha en registrerad firma, domännamnet får inte nämnvärt avvika från denna. Vidare får varje företag bara registrera ett domännamn. Vissa namn är reserverade, det gäller t. ex. namn med geografisk anknytning. Under .SE kan än så länge inte varumärken registreras, men man arbetar för närvarande på denna fråga.

Under andra toppdomäner är reglerna betydligt enklare. Under toppdomänen .COM kan man välja vilket namn man vill, så länge ingen annan registrerat det innan. Men problemet med .COM är att det har registrerats alltför många domännamn här under och flera av namnen är förväxlingsbara med andras kännetecken. Internationella överenskommelser om hur domännamnshanteringen skall skötas är under uppsegling.

4 Förkortningar

.SE .COM m. fl.	De olika toppdomänerna. För vilken toppdomän de står för framkommer av texten, de skrivs med stora bokstäver och en punkt framför.
ACP	Administrative Domainname Challenge Panel
AS	Autonoma System
CORE	Council Of Registrars
DNS	Domain Name System
DRS	Nämnden för Domännamnsregler i Sverige
FL	Firmalagen (SFS 1974:156)
gTLD	generic Top Level Domain
gTLD-MoU	The generic Top Level Domain Memorandum of Understanding
HTML	Hypertext Markup Language
HTTP	Hypertext Transfer Protocol
IAHC	International Ad Hoc Committee
IANA	Internet Assigned Numbers Association
IETF	Internet Engineering Task Force
II-Stiftelsen	Stiftelsen för Internetinfrastruktur
INTA	International Trademark Association
IP	Internet Protocol
ISOC	Internet Society
ISOC-SE	The Swedish Chapter of the Internet Society
NIC-SE	Network Information Centre Sweden
NNO	NIC-SE:s Nämnd för Omprövning
NSI	Network Solutions Incorporated
nTLD	national Top Level Domain
NÖD	NIC-SE:s Nämnd för Överprövning
POC	Policy Oversight Committee
PRV	Patent- och registreringsverket
SNUS	Swedish Network Users Society
SOF	Swedish Operators Forum
TLD	Top Level Domain
URL	Universal Resource Locator
URN	Universal Resource Name
WIPO	World Intellectual Property Organization
VmL	Varumärkeslagen (SFS 1960:644)
WWW	World Wide Web

5 Vad är Internet?

5.1 Uppbyggnad³

Internet är uppbyggt av flera datornät vilka är sammankopplade med varandra med hjälp av ett antal routrar (datorer som fungerar som växlar och styr anslutningarna samt förmedlar trafiken). Routrarna medför att allt fungerar som ett enda stort nät, vilket också användaren oftast tror att det är. De olika delnäten sammanfaller med olika operatörers nät till vilka olika organisationer ansluter sina datorer och ibland även egna nät (s.k. LAN - local area networks).

Operatörerna har ett system av routrar, det finns i huvudsak fyra typer av routrar: anslutningsroutrar för uppringande kunder, anslutningsroutrar för fasta kunder, fördelningsroutrar och stamnätasroutrar. Då detta är av mer teknisk art väljer jag att inte vidare gå in på och förklara hur dessa skiljer sig åt. Kort kan sägas att anslutningsroutrarna är länken mellan operatören och kunden, medan de andra är länken mellan operatörerna sinsemellan.

Samverkan mellan operatörerna styrs helt och hållet med hjälp av ingångna avtal och "samtal" mellan olika operatörer är således helt beroende av de olika avtalen. För att underlätta samspelet mellan den stora mängden operatörer, bildas lokala knutpunkter där flera operatörer kopplar ihop sig. Således kan operatören med en enda anslutning reglera sitt trafikutbyte med flera operatörer samtidigt.

Det finns flera saker som måste koordineras för att nätet skall kunna fungera. På det rent tekniska planet krävs bland annat att datorerna måste förstå varandra, man måste ha ett gemensamt "språk". Det krävs även att datorerna har unika adresser så att de kan lokaliseras av andra datorer, man måste ha ett enhetligt adresseringssystem. Förutom detta måste samordning ske för en mängd andra tekniska situationer vilka jag inte har möjlighet att gå närmare in på, det gäller framförallt tekniska nyheter. På detta område finns en organisation som avgör huruvida en ny teknik skall upphöjas till standard inom Internet, Internet Engineering Task Force (IETF). Denna grupp utför rigorösa kontroller av tekniska "landvinningar" innan de får användas på Internet. Faktum är att dessa provningsförfaranden ofta vida överstiger vad som är brukligt inom andra områden. Den felaktiga uppfattningen att Internet inte skulle ha någon standard är således ogrundad.⁴

³ Detta avsnitt bygger till stora delar på Statskontorets rapport 1997:18, svenska delen av Internet.

⁴ Statskontorets utredning, s.157 (bilaga 6).

Förutom den tekniska samordningen måste viss samordning ske på administrativt och juridiskt plan. Internet bygger till största delen (i princip helt och hållet) på avtal och frivilligt samarbete, dels mellan privata organisationer, dels mellan olika länders myndigheter. Som kommer att framgå är faktiskt den största delen baserad på icke statligt samarbete mellan olika mer eller mindre privata organisationer.

5.1.1 Adresseringssystemen, hur hittar datorerna varandra?

Som var och en kan förstå blir det en stor mängd datorer som är anslutna. För att dessa skall kunna förstå varandra och kommunicera krävs gemensamma regler, eller ”språk”, s.k. protokoll. Ett av de språk som används på Internet är IP-protokollet (Internet Protocol), vilket används för förmedling av trafiken. Varje dator på Internet måste ha en unik adress, datorns telefonnummer skulle man kunna säga. Denna kallas IP-adress och är numerisk. IP-adressen är en av tre typer av adresser inom Internet, de andra två är AS-adresser och domännamn. De delar av Internet som ligger under samma internetoperatör kallas för autonoma system, för varje sådant finns ett nummer, AS-nummer. När routrarna pratar med varandra talar de om i vilket autonomt system en viss dator ligger.

IP-adressen består av fyra siffergrupper vilka åtskiljs av en punkt. En IP-adress skulle kunna se ut så här: 123.45.67.235. Alldeles som telefonnummer delas de in i prefix (”riktnummer”) och lokaldelar (”abonentnummer”). Men till skillnad från riktnumrens indelning i geografiska områden, är indelningen på Internet topologisk. Tilldelningen av IP-adresser sker på internationell basis av IANA (mer därom längre fram). Olika grupper av prefix delas ut till olika operatörer, vilka sedan kan dela ut underprefix till sina kunder. Den totala siffersekvensen är alltid lika lång, men prefixet kan variera i längd. Detta innebär att en operatör som tilldelats ett kort prefix, kan ha fler kunder under sitt prefix än en med ett långt.⁵ Varje dator behöver som sagt en unik adress, men det behöver inte alltid vara *samma* unika adress. Datorerna kan alltså byta IP-adress, t ex om man byter internetoperatör, därför används det mer permanenta domännamssystemet.

5.1.2 Domännamssystemet-DNS

IP-adresser skall betraktas som tillfälliga och är inget man använder i den dagliga kommunikationen (se nedan om portabilitetsprincipen). Istället används domännamssystemet (DNS- av engelskans Domain Name System). När användaren söker en dator, skriver han in domännamnet på mottagardatorn, på nätet finns DNS-servrar som letar upp den IP-adress som mottagardatorn för tillfället befinner sig på och talar om detta för avsändarens

⁵ Statskontoret s.64.

dator som på så vis hittar mottagaren. Den operatör som tillhandahåller uppkopplingstjänsten tillhandahåller normalt en DNS-server. En DNS-servers databas innehåller inte alla adresser, men om den inte själv har adressen, förhör den sig med andra DNS-servrar på nätet tills den hittar mottagardatorn. På så vis är DNS-servrarna beroende av varandra, i synnerhet de s.k. namnservrarna för DNS-roten som kan ge en första hänvisning för alla frågor om alla domäner. Det finns för närvarande tretton sådana servrar varav en finns i Sverige. Den var för övrigt den enda namnservern för DNS-roten utanför den amerikanska kontinenten och har funnits sedan 1989, den andra startades i maj 1997 i London.⁶

5.2 Elektronisk post

E-post innebär att man skickar ett elektroniskt meddelande från en dator till en annan via Internet. Från början kunde man bara skicka text, men med tiden har e-postsystemet utvecklats och man kan skicka det mesta t ex bilder och ljud-filer. Precis som med DNS förlitar sig e-postsystemet på ett system av servrar. Det fungerar så att vissa datorer har till uppgift att mellanlagra posten till dess användaren vill läsa den. På så vis måste man inte vara uppkopplad hela tiden för att inte riskera att missa något meddelande. Avsändardatorn skickar all post till en s.k. relä dator, en server som får lösa problemet att med hjälp av DNS leta upp mottagaren och leverera posten. De flesta operatörer tillhandahåller e-postservrar som kunderna kan använda för att hämta och lämna e-post. En typisk e-postadress kan se ut så här: jerker@wplanark.se där wplanark är en *andradomän* eller *huvuddomän* under TLD .SE och jerker är en brevlåda inom denna domän.

5.3 WWW-World Wide Web

WWW har bara funnits sedan 1993, men utgör redan ca 70% av trafiken på Internet.⁷ Protokollet som används för webbtrafik heter Hypertext Transfer Protocol (HTTP). HTTP möjliggör överföring av information i multimediaform, d.v.s. text, bild och ljud blandat. Det möjliggör även överföring av länkar som hänvisar till annan information på annan plats. Informationen kodas i ett språk som kallas Hypertext Markup Language (HTML), vilket uppfanns på fysikforskningslaboratoriet CERN i Genève. Företaget Netscape kopierade konceptet, gjorde en kommersiell produkt av det och möjliggjorde den explosionsartade ökning av internetanvändningen vi ser idag.⁸

⁶ Statskontoret s.162.

⁷ Statskontoret bilaga 6 s. 165.

⁸ Statskontoret bilaga 6 s. 165.

På en webbadress finner man en sajt (eller webbplats) som är en samling sidor som tillsammans bildar en helhet. T ex består Volvos sajt av många sidor, där den första sidan man möter på www.volvo.com, vanligen kallas förstasida eller hemsida.⁹ En webbadress har en URL (Universal Resource Locator), varje URL är unik. Det innebär att varje webbsida har en unik URL, hur långt ner i hierarkin man än befinner sig, andradomän, tredjedomän etc. Vidare avgränsas vissa element i adresserna med hjälp av snedstreck. Snedstreckat skiljer olika kataloger åt, snedstreckat berättar för användarens webbläsare att denna sida ligger i en speciell mapp som finns en nivå ned på webbserverns hårddisk. Man kan jämföra med en traditionell hårddisks struktur, använder man sig av datorer av typen PC, har man snedstreck även här.¹⁰

För att kunna utnyttja www måste man ha en s.k. webbläsare, t ex Netscape eller Webexplorer. Genom att ge sin webbläsare en webbadress kan den med hjälp av DNS, hitta den dator som tillhandahåller den information man är intresserad av, och be att få den utlämnad. Ett problem i dagsläget är att URL:er är ganska rudimentära och inte refererar till ett visst dokument, utan endast till en plats. Flyttas dokumentet, ändras URL:en för densamma. Detta innebär att det inte är säkert att man finner samma information som fanns tillgänglig förra gången man var inne på sidan. Å andra sidan utnyttjas detta av internettidningar. Dessa kan ha samma adress för sin första sida, så att läsaren kan hitta tillbaka till tidningen, men tidningen kan ändra utseende från dag till dag (ja, från timme till timme eller så ofta det passar!). Det utarbetas ett nytt system som kommer att lösa problemet, förhoppningsvis utan nackdelar för exempelvis tidningar, URN (Universal Resource Name) kommer det att heta.¹¹

⁹ Nicklas Mattsson, InternetWorld, e-post 98-02-25.

¹⁰ Nicklas Mattsson, InternetWorld, e-post 98-02-25.

¹¹ Statskontoret s. 166.

6 Känneteckensrätt

6.1 Kännetecken, gemensamma regler

På marknaden finns idag åtskilliga kommersiella kännetecken som fyller en individualiserande, särskiljande funktion. Med kommersiella kännetecken menas varje kommersiellt individualiseringsmedel som - via sin symbolfunktion - kan tjäna som förbindelselänk mellan en näringsidkare och dennes kundkrets.¹² Det är således främst firma och varumärken som avses. Båda dessa är lagreglerade, Fimalagen (SFS 1974:156, förkortas FL) och Varumärkeslagen (SFS 1960:644, förkortas VmL). Förutom varumärken och firma finns en rad andra kännetecken, t ex kollektivmärken, men dessa lämnas utanför denna uppsats.

Vad firma och varumärke betyder och vad de innebär förklaras längre fram under respektive rubrik. Kort kan nämnas att firma är ett namn på ett företag, medan varumärke är namn på varor och tjänster. Varumärkets och firmans funktioner i det ekonomiska livet är tämligen likartade. Förutom vid firmateckning och som offentligrättsligt individualiseringsmedel, skiljer sig, i dagens läge, firmans funktion marginellt från varumärkets.¹³

Kännetecknens ekonomiska betydelse har på senare tid ökat markant. I och med massproduktion, förbättrad varudistribution och införandet av det s.k. märkesvarusystemet, har de kommersiella kännetecknen ökat i betydelse.¹⁴ Märkesvaror tillverkas och salubjuds i enheter eller förpackningar avsedda för konsumenten. Det är dock inte bara i sista ledet, till konsumenten som man har insett varumärkets betydelse. Allt fler bolag har intresserat sig för s.k. producentreklam eller business to business. Ett exempel är Vattenfall som förstått betydelsen av varumärkesprofilering. Även ABB (Asea Brown Boveri) har sedan länge insett värdet av varumärket. Utvecklingen går allt mer mot att satsa mer på varumärket än på de enskilda produkterna och systemen för att skapa en goodwill-plattform.¹⁵

Den största betydelsen för utvecklingen av märkesvarusystemet har varumärken haft, eftersom firman inte har varit direkt avsedd för den rena marknadsföringen. Tendensen är dock en ökad användning av kortfattade och fantasifulle firmor, vilket har medfört att även firmor kommit att spela en allt större roll vid sidan av varumärken i marknadsföringen. För en del mindre och medelstora företag är firman liktydig med varumärket, på så vis blir firman det enda individualiseringsmedlet, det torde framförallt gälla

¹² Koktvedgaard/Levin s.295.

¹³ Essén s. 22.

¹⁴ Essén s. 22.

¹⁵ Österlund, *De bortglömda reklamhjältarna* Veckans Affärer Nr 13, 23 mars 1998 s. 55ff.

serviceproducerande företag.¹⁶ I VmL § 3 stadgas också att näringsidkare har rätt att dels använda sin firma som varukännetecken, dels att han är skyddad mot att andra obehörigen använder sig av hans firma som varukännetecken. Likheten mellan användningen av varumärke respektive firma har inte vållat några större praktiska problem då FL utformats i nära anslutning till VmL. Rättsverkningarna vid intrång är likartade oavsett om de avser intrång i firma eller varumärke och innehavaren av rättigheterna kan således åberopa bestämmelser i båda lagarna.¹⁷ Av FL § 5 framgår att ingen får använda ett näringskännetecken (t. ex. firma) som är förväxlingsbart med ett skyddat varumärke inom det område där näringsidkaren åtnjuter skydd för sin firma. I VmL § 3 st. 2 finns en liknande regel som förbjuder annan att som varukännetecken använda skyddad firma. Det innebär i princip att inom samma bransch får firma inte användas som är förväxlingsbart med annans varukännetecken.

Skydd för firma och varumärken kan uppstå på två sätt. Dels kan företag låta registrera sina kännetecken, dels kan det ske genom inarbetning.

Det finns några väsentliga skillnader mellan varumärke och firma. Det gäller först och främst skyddets geografiska omfattning. Medan registrerat varumärke gäller i hela landet, är rätten till registrerad firma begränsad till registreringsområdet. I fråga om aktiebolag sammanfaller detta visserligen med hela Sverige, men för exempelvis enskild näringsidkare är det ett eller flera län.¹⁸ En annan skillnad är tidsbegränsningen. Medan en firma i princip kan registreras för evig tid, måste varumärkesregistreringen förnyas var tionde år för att fortsätta att gälla (VmL §§ 22 och 23), detta kan i och för sig göras hur många gånger som helst.¹⁹

Eftersom likheterna mellan varumärken och firma är så stor ämnar jag i det följande endast kort beskriva reglerna för firma. Det mesta som sägs om varumärken gäller som sagt i möjligaste mån även för firma.

6.2 Varumärken

6.2.1 Funktion

Ett varumärke är främst ett individualiseringsmedel, således ett sätt att skilja olika näringsidkares varor och tjänster från varandra, jfr VmL § 1. Varumärken sorterar under det vidare begreppet varukännetecken. Varukännetecken kan vara av vilket slag som helst, t ex ljudslingsor och dofter. Det måste

¹⁶ Essén s. 22f och s. 42.

¹⁷ Essén s. 23.

¹⁸ Essén s. 24.

¹⁹ Essén s. 24, Kocktvedgaard/Levin s. 348.

dock, enligt VmL § 1 st. 1, vara ett särskilt kännetecken på varor och tjänster som tillhandahålls i näringsverksamhet.²⁰ Varukännetecken kan inarbetas (VmL § 2 st. 2), men endast varumärken kan registreras. För att kunna registreras krävs att märket kan återges grafiskt, därför utesluts sådana varukännetecken som t ex ljudslingor från möjlighet till registrering. Mer om registrering och inarbetning längre fram.

Varumärken är individualiserande, med det menas att de talar om för eventuella kunder att det rör sig om en viss produkt inom ett varuslag. Detta är viktigt om ett företag inte vill att hans produkter skall förväxlas med konkurrenternas. Varumärken har även en ursprungsangivande funktion. Det talar t.ex. om vem som tillverkat varan, vilket land den kommer ifrån m.m., kunden antar att varan kommer från en viss tillverkare och lägger vikt vid detta.²¹ Varumärken fungerar även som garanti för vissa förväntningar en kund kan tänkas ha. Om kunden har köpt varan tidigare vet han, eller tror han sig veta, vad han köper. Man vet att större företag är måna om att bibehålla kvaliteten hos varor vilka har märkts med deras varumärke. Det är viktigt att bibehålla förtroendet från kunderna.²² Det finns de som hävdar att varumärkets sanna funktion är att identifiera en produkt som tillfredsställande och därmed stimulera konsumenten till fortsatta köp av densamma.²³

6.2.2 Definition

Vad, konkret, är ett varumärke? Enligt VmL § 1 st. 1 VmL definieras ett varumärke som ett kännetecken för att från andras varor skilja sådana varor, som någon tillhandahåller i näringsverksamhet. I st. 3 samma paragraf anges att VmL gäller i tillämpliga delar även för tjänster. Varumärken inkluderar i rättsligt hänseende således även s.k. "servicemarks". Enligt VmL § 1 st. 2 kan ett varumärke bestå av allt som kan återges *grafiskt*, förutsatt att det kan särskilja en näringsidkares varor från en annan. Framförallt rör det sig naturligtvis om bokstäver, siffror och figurer men även formen eller utstyrseln på själva varan eller dess förpackning.

6.2.3 Hur ensamrätt uppstår

Ensamrätt till ett varumärke kan uppstå på två sätt, dels genom registrering och dels genom inarbetning. Av varukännetecknen är det endast varumärken som kan registreras, övriga varukännetecken kan endast inarbetas. Det framgår av VmL § 1 st. 1, 2 samt § 2 st. 2 Skydd för ensamrätt enligt VmL byg-

²⁰ Kocktvedgaard/Levin s. 306.

²¹ Kocktvedgaard/Levin s. 305.

²² Kocktvedgaard/Levin s. 305.

²³ 947 F.Supp. 1227 sid. 1236 högerspalt, vilken hänvisar till en artikel i the Harvard Law Review 1927, skriven av Frank I Scechter.

ger på idén om den först uppkomna rättens företräde, vilken kommer till uttryck i VmL § 7.²⁴

6.2.3.1 Registrering

För registrering av varumärke gäller reglerna i VmL §§ 12-24. Registreringsmyndighet är Patent och registreringsverket (PRV) VmL § 12. Registrering förutsätter att vissa villkor är uppfyllda utöver kravet på att märket skall kunna återges grafiskt. Först och främst skall märket enligt 13 § ha särskiljningsförmåga. Med detta menas att det inte räcker om märket endast beskriver produkten. Ett märke som uteslutande, eller med smärre ändring eller tillägg, endast beskriver varans art, beskaffenhet, mängd, användning, pris eller geografiska ursprung m.m. anses inte ha särskiljningsförmåga (VmL § 13 st. 1, 2p). Att ett märke inte uteslutande får bestå av vissa element medför att sådana element får ingå, som del av, varumärken. Härmed måste påminnas om den s.k. ”disclaimer”-principen i VmL § 15, som möjliggör uteslutning av vissa element hos märket från skydd.²⁵

Förutom detta finns det en del hinder mot registrering enligt 14 § VmL. Uppräkningen är omfattande varför endast en hänvisning till lagrummet lämpar sig. Kort kan nämnas att varumärken naturligtvis inte registreras om de är förväxlingsbara med redan registrerade varumärken.

6.2.3.2 Inarbetning

Enligt VmL § 2 st. 1-2 uppstår ensamrätt, oberoende av registrering, genom inarbetning. Kravet innebär att märket måste vara ibruktaget, till skillnad från vid registrering, där ett dylikt ibruktagandekrav inte finns. Däremot gäller för registrerade varumärken att märket måste användas inom fem år, annars hävs registreringen.²⁶ Det uppställs huvudsakligen fyra krav för att ett märke skall anses inarbetat:²⁷

1. Märket skall vara känt här i landet. Det behöver dock inte vara hela landet, utan kan räcka med en del av landet t ex Helsingborg. Det behöver inte vara använt, men måste vara känt, genom exempelvis reklam etc.
2. Märket måste vara känt inom den krets till vilken den riktar sig, omsättningskretsen. Omsättningskretsen kan beskrivas som de personer som vanligen befattar sig med varan i något led.
3. Märket skall vara känt inom en betydande del av omsättningskretsen. Denna del får bero av omständigheterna i det enskilda fallet.
4. Varumärket måste ha en individualiserande funktion. Det måste vara känt som beteckning för just de varor som tillhandahålls.

²⁴ Koktvedgaard/Levin s. 304.

²⁵ Koktvedgaard/Levin s 309.

²⁶ VmL § 25 a.

²⁷ Koktvedgaard/Levin s. 302.

Som jag nämnde tidigare kan även andra varukännetecken än bara varumärken inarbetas och erhålla skydd, men kan som sagt ej registreras.

6.2.4 Skyddet

Vad man måste komma ihåg när man pratar om varumärken är att det inte är själva märket i sig, symbolen eller texten, man önskat skydda genom lagstiftningen i varumärkeslagen. Som tidigare nämnts skyddar varumärket förbindelselänken mellan ett företag och företagets kundkrets. Det är vad märket står för i en bestämd miljö, man velat skydda. Utanför sin kommersiella miljö har varumärket således inget värde.²⁸

Ensamrätt för ett varumärke innebär, enligt VmL § 4 st. 1, att varumärkesinnehavaren kan hindra annan från att i *näringsverksamhet* använda sig av ett förväxlingsbart kännetecken. Ett kännetecken är förväxlingsbart om det avser varor av samma eller liknande slag (VmL § 6). Användning i näringsverksamhet innebär, enligt VmL § 4 st. 1 att kännetecknet används på vara, förpackning, i reklam eller affärshandling eller på annat sätt, inklusive muntlig användning.²⁹ Rent tekniskt skulle alltså ett domännamn kunna utgöra ett sådant kännetecken som kan göra intrång i någons ensamrätt. Om det används i näringsverksamhet och det används för varor eller tjänster och samtidigt är förväxlingsbart. Men detta kommer att utvecklas längre fram i denna uppsats.

Huvudregeln är att varumärken är förväxlingsbara om de är identiska eller åtminstone liknar varandra (märkeslikhet) och om det samtidigt är varor av samma eller liknande slag (varuslagslikhet).³⁰ Vid bedömningen om två märken är förväxlingsbara, skall det göras en helhetsbedömning. I denna ingår allt som rör märkena: särskiljningsförmåga, inarbetning, likhet i tal och skrift, varornas beskaffenhet m.m. Men de två viktigaste faktorerna är likhet och varuslag. Ju högre varuslagslikhet, desto mindre märkeslikhet fordras för att märkena skall anses förväxlingsbara och vice versa.³¹

Av ovan sagda medför bl. a. att två likalydande kännetecken kan samexistera, så länge de inte utgör varor av samma slag. Det grundläggande hos varumärket har alltid varit kravet på särskiljning.³² Men denna särskiljning gäller endast för varor av samma slag.

²⁸ Koktvedgaard/Levin s. 304 f.

²⁹ Koktvedgaard/Levin s. 319.

³⁰ Koktvedgaard/Levin s. 319.

³¹ Koktvedgaard/Levin s. 331.

³² Koktvedgaard/Levin s. 310 f.

6.3 Firma

Firma är den benämning under vilken en näringsidkare driver sin verksamhet. Om denne är en juridisk person exempelvis aktiebolag, utgör firman den juridiska personens namn. Firmans funktion är således främst att vara en benämning på en verksamhet vid t ex ingående av avtal m.m. Men för företag som driver en aktiv marknadsföring utnyttjas firman ofta som kännetecken liknande ett varumärke, särskilt om firman har stark särprägel. I dessa fall bär firman, likt varumärket en del av företagets goodwill.³³ I och med det sagda får firman och varumärket en hel del gemensamma egenskaper. FL har av denna anledning utformats i nära anknytning till VmL.³⁴

Likt varumärket tjänar firman som individualiseringsmedel, vilket hjälper kunderna att identifiera varor och tjänster på marknaden. Firmans betydelse i detta hänseende har ökat starkt i betydelse genom den utveckling som ägt rum inom produktion och varudistribution, vilken har präglats av ett allt större utbud.³⁵ Därför krävs det att firmor inte är förväxlingsbara eller vilseledande.

Men firman tjänar också som individualiseringsmedel på det offentlighetsliga planet genom att det identifierar ett företag vid olika situationer. Men då företag, vid sidan av firman, är utrustade med organisationsnummer, är risken för förväxling mindre. Men för de flesta identifieras företaget dock med firman.

Grundläggande i firmarätten är regeln om firmas enhet. En näringsidkare får inte använda mer än en firma i samma verksamhet. Detta är viktigt med tanke på den funktion en firma har att fylla som vägledning för allmänheten vid val mellan olika varor och tjänster.³⁶ Driver en näringsidkare skilda verksamheter får han använda olika firmor för dessa. Eftersom en juridisk persons firma sammanfaller med dess namn, finns möjlighet till undantag från enhetsprincipen. Enligt FL § 1 finns en möjlighet att driva del av verksamheten under s.k. *bifirma*. Enligt FL § 1 st. 1 gäller samma regler för bifirma som för firma, vilket innebär att den kan såväl registreras som inarbetas.

Vid sidan av firma och bifirma finns *sekundärt kännetecken*, alla dessa kallas med ett gemensamt namn för *näringskännetecken* (FL § 1 st. 3). Sekundärt kännetecken är firmaförkortningar, och firmadominanter. En firmadominant är det dominerande ledet i firman. Det kan också vara något annat än ren text, t ex akustiskt eller utstyrselbetonat, som exempelvis Metro Goldwyn-Mayers rytande lejon. Sekundära kännetecken ligger mycket nära de tidigare nämnda varukännetecknen. Skillnaden är att sekundära kännetecken

³³ Essén s. 14 f.

³⁴ Essén s. 23.

³⁵ Essén s. 15.

³⁶ Essén s. 32.

i FL avser en näringsidkares verksamhet eller del av den, medan varukännetecken i VmL är kopplat till varor och tjänster.³⁷

Ensamrätt till sekundära kännetecken erhålls endast genom inarbetning, registrering är inte möjlig. Det finns dock viss möjlighet att även uppnå skydd genom att registrera sekundära kännetecken enligt VmL, men då måste naturligtvis registreringskraven enligt VmL vara uppfyllda.

³⁷ Essén s. 34 f.

7 Domännamn

Domännamn användes ursprungligen för att namnge datorer, men började användas för adressering av elektronisk post, numera används de för att identifiera alla möjliga tjänster. Domännamn är hierarkiska och delas ut enligt en strikt internationell hierarki. Varje domän kan ha en eller flera underdomäner - subdomäner - de olika nivåerna mellan domänerna åtskiljs av en punkt. Den översta nivån kallas toppdomän - TLD (det heter Top Level Domain på engelska från vilken förkortningen TLD härstammar). I en internetadress finns TLD längst ut till höger. Det finns olika TLD, men det kan aldrig finnas flera identiska TLD, annars skulle routrarna³⁸ inte veta vilken adress man avsåg.

Det finns flera olika typer av TLD. Dels finns de nationella TLD (nTLD), ett för varje land, dels finns de allmänna eller generiska TLD (gTLD). De generiska TLD är indelade i olika ämnen, under TLD .COM sorterar företag, under .EDU sorterar utbildningsenheter (universitet etc). De generiska TLD används främst i USA, men även icke-amerikanska företag kan använda sig av t ex TLD .COM, exempelvis har SAAB valt att ligga under .COM. SAAB:s hemsida heter <http://www.saabsverige.com>. Anledningen till detta kan variera (mer om detta längre fram). Förutom de generiska TLD som är öppna för i princip alla nationaliteter, finns TLD som endast används inom USA, nämligen .EDU (universitet), .GOV (myndigheter) och .MIL (militär). Faktum är att i USA registreras huvuddomäner nästan uteslutande under dessa generiska TLD, den nationella TLD, .US, används nästan inte alls.³⁹

Under varje TLD finns *andradomänen* eller *huvuddomänen*, denna måste vara unik *inom sin* TLD. För att ta ett exempel: Rolling stones hemsidaadress är: www.stones.com⁴⁰ av adressen kan utläsas att TLD är .COM och att de har en egen huvuddomän som heter .stones. Ingen annan kan registrera "stones" som huvuddomän under TLD .COM. Detta följer logiskt av att routrarna tveklöst måste kunna hitta till rätt adress. Av detta följer att det är möjligt att registrera "stones" under någon annan TLD, samtidigt som den finns under .COM. Detta medför inte några *tekniska* problem, routrarna har fortfarande möjlighet att lokalisera båda adresserna. Således kan adresserna www.stones.com och www.stones.se samexistera utan några *tekniska* problem

³⁸ Se avsnitt 5.1 om routrar.

³⁹ Heveus s.16.

⁴⁰ Nicklas Mattson, Internetworld Nr. 10 1997 s.26.

7.1 Huvuddomänen

Huvuddomänen är den i immaterialrättsligt hänseende mest intressanta delen av internetadressen. Det är huvuddomänen som är särskiljande, den identifierar och skiljer internetanvändarens dator från andra datorer inom en speciell TLD. Det är oftast huvuddomänen man menar när man talar om domännamn i kombination med varumärken etc. Under vissa TLD har man huvuddomäner reserverade för vissa typer av användare. Under t ex .SE får privatpersoner inte registrera huvuddomän, här har man en huvuddomän .PP, under vilken dessa kan registrera sig. I dessa fall är det således tredje-domänen som är särskiljande, men funktionen är den samma.

Huvuddomänen registreras av användaren hos den som är ansvarig för respektive TLD. Valet av namn på huvuddomänen har till för något år sedan i princip varit fritt (förutom att det inte fick finnas någon med samma namn). Nu har det utarbetats regler för hur huvuddomänerna får se ut och stora framsteg har gjorts på området för att samordna reglerna. (Mer om detta längre fram).

Under huvuddomänen eller andradomänen kan sedan en tredjedomän läggas till, men dessa registreras inte och det är helt upp till innehavaren av huvuddomänen att välja namnen på subdomänerna. I princip kan hur många subdomäner som helst upprättas. Det är vanligt att företag har en huvuddomän som sammanfaller med firman, därunder kan subdomäner läggas till, vilka kanske sammanfaller med företagets division, avdelning osv nedåt i hierarkin ända fram till en enskild medarbetare. Den totala längden inklusive alla punkter i ett domännamn får dock aldrig överstiga 255 tecken.⁴¹

7.2 Portabilitetsprincipen

En grundläggande princip vid tilldelning av domännamn, och som också präglar egenskapen hos domännamnen, är principen om portabilitet. Den innebär att domännamnet inte påverkas av att användaren flyttar (geografisk portabilitet) eller byter operatör (operatörsportabilitet). Man kan, till skillnad från IP-adresserna, inte utläsa av domännamnsadressen, var användaren befinner sig (vilken server denne är uppkopplad mot) eller vilken operatör han är knuten till.⁴²

⁴¹ <http://www.nic-se.se/II-stiftelsen/domanregler.html>.

⁴² Statskontoret s. 67.

7.3 Hur man skaffar domännamn, regler

Det finns flera typer av TLD, det finns de allmänna (eller generiska, s.k. gTLD) under vilka domännamnen är indelade efter kategori på innehavaren av domännamnen. Sedan finns de nationella TLD (nTLD), under dessa registreras domännamn enligt regler som respektive registreringsorgan bestämmer. Från början torde meningen ha varit att respektive nations subjekt skulle registrera sina domännamn under sin nTLD, men som framgår av det följande är så alls icke fallet, under flera nTLD tillåts subjekt från andra nationer inneha domännamn. För varje nTLD finns en styrande organisation som i princip själv avgör vilka regler som skall gälla för registrering av domännamn under sin TLD, det är ofta ideella organisationer utan vinstintresse.

Det kan vara en god idé för företag att registrera domännamn under så många TLD som möjligt, innan någon annan ”kniper” det. För att ta ett exempel. Domännamnet ”volvo” finns registrerat under (hittills) 61 TLD, bl. a .SE, .COM, .NET, och .NU. Domännamnet under .SE, .COM och .NET innehas av företag inom Volvo-koncernen och man hänvisas på alla dessa sajter till Volvos hemsida, som ligger på <http://www.volvo.com>. Men domännamnet volvo under TLD .NU innehas av någon som kallar sig Tankebolaget. TLD .NU är en nationell TLD och tillhör den lilla Stillahavsön Niue.⁴³

7.3.1 Tre regeltyper

Varje organ som sköter registrering av domännamn har således ett antal krav eller regler som måste uppfyllas för att man skall kunna registrera ett domännamn. Vad jag funnit kan kraven eller reglerna delas upp i tre typer - *administrativa*, *subjektiva* och *objektiva*. De administrativa gäller själva registreringsförfarandet och avgifter, procedurregler samt möjlighet till avstängning m.m. De subjektiva reglerna reglerar *vem* eller *vilka* som tillåts registrera domännamn under respektive TLD. De objektiva reglerna riktar sig till själva domännamnet, vad det får och inte får innehålla. De subjektiva och objektiva reglerna förhåller sig i flera fall till varandra på så vis att sökanden måste styrka sin rätt till namnet. Det kan krävas registreringsbevis eller liknande för att det sökta namnet skall godkännas. Som kommer att framgå skiljer sig reglerna ganska mycket åt mellan de olika TLD.

⁴³ <http://www.netnamesusa.com/country/nu.html>.

7.3.2 Avtalsrätt

Systemet med domännamn och dess regler bygger på ett avtalsrättsligt system. Registreringsorganet tillhandahåller en tjänst och var och en som är intresserad av att utnyttja tjänsten ingår ett avtal med organet. Av avtalet framgår vilka regler som gäller för domännamnen. Detta innebär att tredje man varken är förpliktad eller berättigad enligt avtalet. Skulle tredje man anse sig förfördelad exempelvis p.g.a. av att han anser att någon med ett domännamn gör intrång i hans ensamrätt, kan han inte åberopa reglerna för domännamn för att få vederbörande struken ur registret. Det är upp till registreringsorganen om detta vill registrera namn eller avföra namn ur registren.

Det ligger en hel del ansvar på registreringsorganen p.g.a. domännamnens betydelse samt att i varje land har ett registreringsorgan monopol på domännamnsregistrering under respektive nTLD. I en del av de TLD-regelverk jag studerat har regelförfattaren med en klausul, där det framgår att ett olagligt användande som blivit rättsligen bedömt, leder till att domännamnet avförs ur registret. (se under avsnitten för respektive TLD). Men faktum kvarstår att registreringsorganen med åren, i takt med den enorma ökningen av internetanvändare, närmast fått en funktion som kan jämföras med en myndighets. Det är därför viktigt att man ställer krav på dessa att de tillämpar sina regler enhetligt och rättvist.

8 De olika toppdomänerna

8.1 Topppdomän .SE

8.1.1 Vem sköter hanteringen?

8.1.1.1 ISOC-SE

ISOC-SE (The Swedish Chapter of the Internet Society) är en ideell förening med såväl företag som privatpersoner som medlemmar. Föreningen arbetar under den världsomspännande organisationen Internet Society (ISOC).⁴⁴ Visserligen har den svenska avdelningen en självständig ställning till ISOC, utser sina egna funktionärer och har egna aktiviteter, men arbetar under ISOC:s beskydd och delar dess värderingar. Föreningen bildades på initiativ av SNUS (Swedish Network Users Society).

Syftet med föreningen är att främja utvecklingen av Internet och föreningen arbetar för att göra elektronisk kommunikation lättare. Tanken är att ISOC-SE under 1998 skall bygga upp en effektiv hantering av domännamnen i Sverige.

8.1.1.2 II-Stiftelsen

II-Stiftelsen (Stiftelsen för Internetinfrastruktur) bildades 26 augusti 1997 och har det yttersta ansvaret för domännamnsfrågor i Sverige d.v.s. under TLD .SE. Ansvaret innebär tillsyn över .SE-domänen och hanteringen av domännamn. II-Stiftelsen grundades av ISOC-SE och startade sin verksamhet i januari 1998.⁴⁵ Styrelsen utses av ISOC-SE (3 st.), SNUS (1 st) och SOF (1 st).⁴⁶ Meningen är att II-Stiftelsen skall se till att domänen .SE skyddas från enskilda ekonomiska intressen och att det gagnar nationella intressen. Medel för verksamheten kommer från marknaden och internetoperatörerna. Verksamheten kommer att finansieras av avgifter från registrering och underhåll av domännamnen.⁴⁷

8.1.1.3 NIC-SE

Efter 1 januari 1998 är det NIC-SE (Network Information Centre Sweden AB) som tillhandahåller, koordinerar och står för drift av det nationella re-

⁴⁴ Se mer om ISOC i avsnitt 11.1.

⁴⁵ <http://www.nic-se.se/II-stiftelsen/urkund.html>.

⁴⁶ <http://www.nic-se.se/II-stiftelsen/stadgar.html>.

⁴⁷ Statskontoret s. 70 f.

gistet för Internet domännamn under .SE. NIC-SE är ett av II-Stiftelsen helägt bolag.⁴⁸ NIC-SE ansvarar för det praktiska arbetet med registrering av ombud, fakturering av kunder m.m. NIC-SE skall se till att alla register är aktuella, att avgifter betalas och att registerföringen sker till rimlig kostnad.⁴⁹ Vid sidan av detta har NIC-SE också möjlighet att hjälpa till med registrering avseende de nya internationella, generiska TLD (de s.k. gTLD) varom mer längre fram.⁵⁰

8.1.1.4 SNUS

Swedish Network Users Society (SNUS) är en ideell förening som startade sin verksamhet 1991. Såväl företag som privatpersoner kan bli medlemmar i föreningen. Syftet med föreningen är att höja kunskapen om Internet och idag finns representanter för över 100 företag bland medlemmarna. SNUS är aktiva på de flesta områden som har med utvecklingen av Internet att göra. Således var SNUS delaktiga i att ISOC-SE bildades 1997.⁵¹

8.1.1.5 DRS

II-Stiftelsen har inrättat en nämnd kallad DRS (nämnden för Domännamnsregler i Sverige) som skall ha hand om domänfrågor. Nämnden har ansvaret för det regelverk som styr hur domännamn används i Sverige. Meningen är att sammansättningen på DRS skall tillgodose krav på kunskap inom såväl teknisk internetkunskap som juridik.⁵² DRS skall dessutom vara remissinstans och avge yttranden i såväl omprövnings- som överprövningsärenden. När DRS skall införa en ny regel tillämpas ett remissförfarande vilket kan sammanfattas enligt följande:⁵³

1. DRS förbereder frågan, och fattar beslut om frågan skall gå på remiss. II-Stiftelsen informeras.
2. Underlaget läggs upp på DRS webserver.
3. Annonsering sker till berörda organisationer, vilka DRS väljer ut.
4. Remisstiden är fyra veckor.
5. DRS överlämnar, efter remisstidens utgång, frågan till II-Stiftelsen för beslut.

8.1.1.6 NNO och NÖD

NNO (NIC-SE:s Nämnd för Omprövning) är s.a.s. första instans om en sökande får avslag på sin ansökan.⁵⁴ NNO är som namnet antyder NIC-SE:s

⁴⁸ <http://www.nic-se.se/II-stiftelsen>.

⁴⁹ Statskontoret s. 72.

⁵⁰ <http://www.nic-se.se/II-stiftelsen/beskrivning.html>.

⁵¹ <http://www.snus.se>.

⁵² <http://www.nic-se.se/II-stiftelsen/drs.html>.

⁵³ <http://www.nic-se.se/II-stiftelsen/drs-arbetsordning.html>.

⁵⁴ NIC-SE allmänna villkor för registrering § 7.

eget organ. Man skulle kunna säga att NIC-SE gör en andra, noggrannare prövning av frågan. NÖD (Nämnden för Överprövning av Domännamnfrågor) skall vara ett från II-stiftelsen och NIC-SE fristående organ, med eget kansli.⁵⁵

8.1.1.7 Registerhållare

Registerhållaren sköter, på uppdrag av NIC-SE det praktiska arbetet med registrering av domännamn i Sverige. NIC-SE tecknar avtal med registerhållaren avseende omprövning med registerhållaren. Registerhållaren avgör frågan vid omprövning av tilldelningsfrågor. I och med detta får registerhållaren en central position när det gäller administrationen av TLD.

8.1.1.8 Ombud

NIC-SE licensierar ombud till vilka man kan ansöka om domännamn. Framförallt är det de traditionella internetoperatörerna som agerar ombud, men även andra kan bli ombud. Ombuden är licensierade av NIC-SE och måste uppfylla vissa krav. En anledning till licensförfarandet är naturligtvis att alla ombuden måste följa samma regler.⁵⁶

ISOC-SE anser att domännamnfrågor så långt som möjligt skall hanteras av branschen och genom självreglering. Detta bör ske genom öppen redovisning av verksamheten för allmänhet och myndigheter.⁵⁷

8.1.2 Hanteringen

I hanteringen av domännamn ingår fyra olika funktioner - Tillsyn, operation, regler och prövning.⁵⁸

8.1.2.1 Tillsyn

Yttersta ansvaret för domänen .SE har II-stiftelsen, vilket även innefattar tillsyn över användningen av domänen .SE. II-Stiftelsen har således allt ansvar för domännamshanteringen.⁵⁹

8.1.2.2 Operation

Den som vill ha ett domännamn skall ansöka om detta genom ett ombud. Det normala förfarandet för att erhålla domännamn under .SE är att man vänder sig till en internetoperatör, t ex Telia eller Tele 2. Dessa tar sedan kontakt med NIC-SE som avgör huruvida namnet stämmer överens med

⁵⁵ Se vidare avsnittet 8.1.2.6.

⁵⁶ Statskontoret s.71f.

⁵⁷ Statskontoret s. 69.

⁵⁸ Statskontoret s. 69.

⁵⁹ Statskontoret s. 70.

domännamnsreglerna samt om det är upptaget. Ett ombud agerar på NIC-SE:s vägnar gentemot sökanden (eller innehavaren). Det praktiska arbetet med registret sköts av en registerhållare på uppdrag av NIC-SE.

8.1.2.3 Regler

En expertgrupp, DRS (Nämnden för Domännamnsregler i Sverige), som är tillsatt av II-Stiftelsen, ansvarar för vidareutveckling och underhåll av regler för domännamnstilldelning. Meningen är att DRS skall föra dialog med en bred representation av jurister, journalister, offentlig förvaltning och andra intressenter. Syftet med detta är att informera och göra regler kända samt att ta emot och behandla intryck om användningen av regelverket.⁶⁰

För att få ett domännamn under toppdomänen .SE gäller följande regler:⁶¹

1. Ett domännamn i Sverige (.SE) skall avse en organisation med stadigvarande verksamhet i landet. Organisationen skall vara registrerad hos PRV, länsstyrelse, lokal skattemyndighet eller Finansinspektionen och inneha ett organisationsnummer.
2. Domännamnet skall på ett särskiljande och unikt sätt återspegla firman såsom detta är angivet på registreringsbeviset.
3. En organisation kan endast registrera en huvuddomän.
4. Ett bolag inom en koncern kan inte registrera en huvuddomän om koncernnamnet ingår i firman.
5. Varor, tjänster, varumärken, bifirmor eller projekt kan inte registreras som huvuddomän.
6. Geografiska ord som domännamn är reserverade.⁶²
7. Privatpersoner kan endast registrera domännamn under huvuddomänen pp.se
8. Enskilda näringsidkare, handelsbolag, kommanditbolag, bostadsrätts-, sambruks- och ideella föreningar samt stiftelser registreras under den länsrelaterade huvuddomänen (motsvarande länsbokstav) där organisationen har sitt säte.
9. Domännamnet får endast bestå av bokstäverna a-z och siffrorna 0-9 samt bindestreck. Domännamnet måste innehålla minst tre tecken, såvida inte organisationen är allmänt känd under annan förkortning.

8.1.2.3.1 Förklaringar till reglerna

Som synes är reglerna tämligen kortfattade och utrymmet för tolkning är stort. Därför har DRS definierat och preciserat reglerna i en förklaring till reglerna. Alla förklaringarna finns på sajten om regler⁶³, de regler som kan

⁶⁰ Statskontoret s. 71.

⁶¹ <http://www.nic-se.se/II-stiftelsen/domanregler.html>.

⁶² Enligt Eva Frölich, iDRS, har undantag gjorts för vissa större företag t ex Avesta och Grängesberg. (E-post 1998-03 10).

⁶³ <http://www.nic-se.se/II-stiftelsen/domanregler.html>

vålla mest huvudbry är dock de som behandlar återspeglingsreglerna av firman och de regler som gäller för koncerner, dessa förklaringar är följande:

- *Domännamnet skall på ett särskiljande sätt återspegla firman* (regel 2). Detta innebär inte att firman och domännamnet måste vara identiska, men endast mindre avvikelser är tillåtna. DRS menar att plural- och singularisform samt genitivform etc. får ändras. Om ett företag i vardagslag kallas för något annat än dess firma kan det förra namnet få användas istället.
- *Koncerner* (reglerna 3 och 4). Huvudregeln är att en organisation, t ex en koncern, endast tillåts ett domännamn. DRS anger som exempel att Arla Foods AB och Arla Ost AB endast kan registreras som underdomäner till arla.se, trots att de är olika juridiska personer. Däremot kan ett företag inom en koncern få ett eget domännamn om firman är skild från koncernnamnet. DRS anger som exempel Semper AB, vilken ingår i Arla-koncernen och följaktligen kan registrera eget domännamn.

8.1.2.4 Villkor för registrering under TLD .SE

Förutom reglerna måste en sökande uppfylla vissa villkor för registrering.⁶⁴ Villkoren är till största delen administrativa regler. Villkoren är ett civilrättsligt avtal som ingås mellan NIC-SE och sökanden av domännamnet, där parterna förbinder sig vissa åtaganden. Här återfinns grunderna för avregistrering ur registret (d.v.s. hävning av avtalet) här finner man även reglerna för omprövning och överprövning.⁶⁵

Sökanden av ett domännamn omnämns som ”användaren”. I avtalets § 3 anges att registrering av domännamn sker enligt NIC-SEs regler (se ovan). Användaren är skyldig att anmäla ändring av omständigheter som låg till grund för registreringen. Användaren är även skyldig att underrätta NIC-SE om tvister som på något sätt kan påverka rätten till det registrerade namnet. Här torde främst avses tvister som rör firman hos företaget.

Användaren skall även försäkra NIC-SE ”...att det inte är känt för honom att det kan uppstå en tvist med en annan fysisk eller juridisk person om det ansökta domännamnet.”⁶⁶ Formuleringen är onekligen olyckligt vald. Det torde för de flesta användare vara känt att det kan uppstå en tvist om ett domännamn. Enligt mitt tycke hade det varit bättre att använda sig av en formulering av typen ”... att det inte finns skälig anledning för honom att förvänta sig en tvist...” eller liknande. En ordentlig genomgång av reglerna är tydligen av nöden.

⁶⁴ <http://www.nic-se.se/allmanna-villkor.html>

⁶⁵ Se om prövning i avsnittet 8.1.2.6.

⁶⁶ Allmänna villkor för registrering av domännamn under toppdomänen “.se”, § 4 <http://www.nic-se.se/allmanna-villkor.html>

I de allmänna villkoren § 5 anges i vilka fall NIC-SE avslår en ansökan om registrering, nämligen om registreringen skulle strida mot:

- NIC-SEs egna regler
- gällande lag
- en lagakraft vunnen dom eller ett beslut.

I § 6 i villkoren ges NIC-SE möjlighet att avregistrera ett domännamn om det skulle strida mot ovan nämnda punkter.

8.1.2.5 Sammanfattning av reglerna och villkoren

De subjektiva kraven för domännamn under TLD .SE är att endast organisationer med registrerad firma kan erhålla domännamn. Har man endast inarbetad firma kan man alltså inte registrera denna som domännamn under .SE.

Vad angår de objektiva kraven är de relaterade till tidigare nämnda subjektiva krav såtillvida att domännamnet skall återspegla firman och att detta skall styrkas med ett registreringsbevis eller liknande. Bifirma får dock ej registreras. Varumärken kan inte registreras direkt under TLD .SE, varumärken är hänvisade till att endast bli subdomän till den registrerade firmans huvudomän där varumärket hör hemma. Vidare är vissa typer av namn reserverade, t ex geografiska ortnamn.

En intressant fråga är vad som menas med att domännamnet vägras, enligt § 5, registrering (och därmed även kan avregistreras enligt § 6) om det strider mot gällande lag. Om domännamnet gör intrång i någons känneteckensrätt, strider det mot gällande lag och borde således inte registreras. Det är dock tveksamt om detta är avsikten med uttrycket ”strida mot gällande lag”. NIC-SE kan omöjligen göra dylika bedömningar när ett domännamn skall registreras. Däremot gör sig bestämmelsen bättre vad avser avregistreringsmöjligheten, här har faktiskt tredje man en möjlighet att utverka att ett domännamn avregistreras, t. ex. om det gör intrång i dennes känneteckensrätt.

Vad gäller regeln att inga varumärken får registreras, kan en jämförelse med de norska reglerna göras. De norska reglerna är till stora delar lika de svenska, men med ett, i mitt tycke, viktigt undantag, varumärken tillåts som domännamn under vissa speciella omständigheter. Om ett företag endast producerar *en* produkt och denna är, för omvärlden, mycket mer känd än firman, tillåts varunamnet som domännamn. Detta undantag visar prov på att man i Norge visat respekt för den betydelse ett varumärke kan ha för ett företag, samt insikten att domännamn faktiskt spelar en stor roll på Internet, särskilt när det gäller sökning med Internets sökverktyg.

8.1.2.6 Prövning

Prövning av hantering och tilldelning av domännamn sker i två nivåer, omprövning och överprövning. Om sökanden (eller innehavaren) inte är nöjd med NIC-SE:s beslut, kan denne, enligt § 7 i de allmänna villkoren, få beslutet omprövat av NNO (NIC-SE:s Nämnd för Omprövning). Skulle sökanden inte vara nöjd med beslutet från NNO, finns möjlighet att få beslutet överprövat av en oberoende nämnd, NÖD (Nämnden för Överprövning av Domännamnsfrågor). Detta beslut kommer att vara slutgiltigt.

De i § 7 angivna reglerna för hur omprövning skall ske är väldigt vaga. I paragrafen anges endast vilken tidsfrist (trettio dagar) användaren har att betrakta och vilken avgift (f.n. 200 kronor + moms) denne måste betala för att få ärendet omprövat samt att grunderna för omprövningen måste anges. Vad gäller överprövning bifogas regler för dessa när man erhåller beslutet efter omprövningen.⁶⁷ I dessa regler anges att man har 14 dagar på sig efter omprövningsbeslutet att begära överprövning (§ 2).

Av § 5 i reglerna för överprövning framgår att NÖD skall vara ett fristående och oberoende organ. Dess sammansättning skall variera från fall till fall. Sökanden skall välja två medlemmar från en lista med ledamöter vilka har utsetts av bl. a. Svenska Patentombudsforeningen. II-Stiftelsen väljer sedan ut en tredje ledamot, vilken även fungerar som ordförande. Det finns även en möjlighet för sökanden att helt på egen hand välja ytterligare en ledamot att delta i NÖD, men får själv stå för dennes kostnader.

8.1.2.7 Förslag om varumärken som domännamn i en DRS-remiss

DRS har i en remiss lagt fram ett förslag till hur varumärken skulle kunna registreras som domännamn.⁶⁸ DRS har uppmärksammat att det idag finns ett behov från den svenska marknaden att kunna registrera varumärken som domännamn under TLD .SE. Anledningen till detta anser DRS vara att det skulle vara enklare att finna den hemsida man söker då man inte alltid förknippar ett visst varumärke med ett visst företag och domännamnet anses bli mer intuitivt då man kan gissa sig till adressen.

I remissen föreslås fyra alternativa lösningar, de registreringsmöjligheter för varumärken som domännamn som beaktas är:

1. som huvuddomän, direkt under .SE,
2. som subdomän under en egen varumärkeshuvuddomän,
3. som klassindelad registrering enligt WIPO:s s.k. Niceklassificering eller

⁶⁷ De regler jag hänvisar till som regler för överprövning, är ett utkast som blev tillsänt mig på min begäran med e-post 98 03 12 från DRS.

⁶⁸ <http://www.iis.a.se/drs/remiss3.html>.

4. enligt dagens regelverk.

I förslaget tas, av naturliga skäl, enbart hänsyn till ordmärken, figurmärken torde vara omöjliga att transferera till domännamn. Det framgår av remissen att reglerna skulle likna de som gäller för firma, d.v.s. att bland annat endast registrerade varumärken kan användas som domännamn och att namnet skall återspegla varumärket m.m.

För min del anser jag att vore det olyckligt om man helt och hållet stängde av möjligheterna att registrera varumärken som domännamn. Särskilt med tanke på företag där varumärket än mer känt än firman. På samma gång måste man hålla i minnet att, som jag tidigare påpekat, Internet blir ett allt viktigare marknadsföringsmedel och behovet av ett ”bra” domännamn är mycket stort. Om man öppnar möjligheten för varumärken att registreras som domännamn (särskilt som under alternativ nr 1 ovan) kommer sannolikt känneteckenskollisionerna att öka.

DRS har valt att trycka på alternativ 2 ovan, att varumärken kan registreras under en egen huvuddomän, exempelvis tm.se. Vidare föreslår man att endast nationella eller internationella ordmärken som är registrerade hos PRV eller som registrering som EG-märke är giltiga i Sverige kan registreras. Man menar vidare att en tilldelning borde ske enligt en ”först-till-kvarn” princip.⁶⁹

8.2 Andra nationella TLD

Varje land har sina regler, jag har tittat på Danmarks, Norges och den lilla Stillahavsön Niues domännamnsregler. Beskrivningen av regler under dessa TLD blir av sammanfattande natur.

8.2.1 TLD .NO (Norge)

Registreringen av domännamn under TLD .NO (nTLD för Norge) sköts av NORID (Norwegian Internet DomainName Registry).⁷⁰ De subjektiva kraven är att endast i Norge registrerade organisationer kan registrera domännamn under .NO. Organisationen måste vidare ha en postadress i Norge eller Svalbard. För privatpersoner finns en möjlighet att registrera sig under priv.no, d.v.s. under huvuddomänen .PRIV vilken administreras av Eunet. De objektiva kraven på huvuddomänen är att detta måste återspegla den

⁶⁹ <http://www.iis.a.se/drs/remiss3.html>, slutet.

⁷⁰ <http://www.uninett.no/navn/Policy> finns på <http://www.uninett.no/navn/name-policy.html>.

registrerade firman, antingen genom att använda namnet i sin helhet, del av namnet eller en vedertagen förkortning av det.

Reglerna liknar till stora delar de som gäller för TLD .SE. Således får inga varumärken registreras som domännamn. Det finns dock ett intressant undantag från denna regel, vars motsvarighet inte finns för .SE.⁷¹ Om ett företag tillverkar en produkt vars namn är mycket mer känt än företagets firma, kan företaget få använda varumärket istället för firman som domännamn. Precis som för TLD .SE finns det en del typer av namn som inte får registreras, detta gäller främst namn av geografisk art, vilka är reserverade. Men NORID har även en regel som hindrar organisationer att registrera domännamn som påminner om andras välkända varumärken eller firman, denna regels motsvarighet finns inte heller för .SE.

8.2.2 TLD .DK (Danmark)

TLD .DK (nationella TLD för Danmark) drivs av DK-Hostmaster.⁷² DK-Hostmaster är tillsatt av FIL (Foreningen af Internet-Leverandører) som är en branschförening för internetoperatörer. Till skillnad från Norges och Sveriges TLD, kan vem som helst få ett domännamn under TLD .DK. Det finns alltså inga subjektiva begränsningar. TLD .DK liknar således i detta avseende TLD .COM (varom mer längre fram). De objektiva kraven är få och av teknisk natur. Det får inte finnas ett tidigare registrerat domännamn, anmälan skall intyga att det sökta domännamnet inte kränker tredje mans rätt.

8.2.3 TLD .NU (Niue, en ö i Stilla havet)

Just TLD .NU är intressant ur flera aspekter. Registreringsorganet för .NU har som mål att konkurrera med de generiska TLD. Man har en "först till kvarn"-policy och det är upp till sökanden att se till att inte varumärkesträtten m.m. överträds. Det finns i princip inga subjektiva regler och de objektiva är få. Det har blivit en populär TLD för speciellt engelskspråkiga, fransmän och skandinaver p.g.a. den språkliga finessen "nu" har. I engelska kan "nu" uttalas som "new", vilket möjliggör snillrika arrangemang med domännamnen, på franska betyder det naken. Även i de skandinaviska språken kan man få till lustiga kombinationer (t ex <http://www.skrota.volvon.nu>).

⁷¹ Se avsnitt 8.1.2.7 om förslag för att hantera varumärken under TLD .SE.

⁷² <http://www.dk-hostmaster.dk>

8.3 TLD .COM och andra generiska TLD

TLD .COM är den avgjort största TLD med över 1,5 miljoner namn registrerade.⁷³ Den är reserverad för företag, men dessa kan ha vilken nationell tillhörighet som helst. Det finns flera svenska företag som registrerat sig under .COM. Som exempel kan nämnas Astra, Esselte, Saab och Trelleborg.⁷⁴ Att ett svenskt företag väljer att ha ett domännamn under TLD .COM, istället för under .SE, kan ha flera orsaker. För företaget Trelleborg, som har domännamnet ”trelleborg”, skulle det vara omöjligt att registrera detta domännamn under .SE. Anledningen är att ortnamn är förbehållna kommuner och liknande.⁷⁵

8.3.1 Regler för .COM och andra generiska TLD⁷⁶

Network Solutions, Inc. (NSI) är ansvariga för registrering av domännamn under de generiska TLD; .COM, .ORG, .NET och .EDU (p. 1). Det finns ytterligare tre generiska TLD, men ansvaret för registrering under dessa har, på grund av dessas natur, flyttats över på andra organ. Under TLD .MIL t. ex. har uteslutande amerikanska militära organisationer sina huvuddomäner registrerade och registreringen sköts av det amerikanska försvaret. TLD .INT sköts direkt av IANA och de organisationer som vill registrera sig härunder måste ha sin grund i internationella traktater vilka skall finnas med i FN:s traktatdatabas.⁷⁷

Reglerna för att få registrera under dessa generiska TLD är på flera sätt anorlunda än t ex för TLD .SE. Då TLD .COM är av störst intresse har jag riktat in mig på denna domän, men reglerna är, förutom vad angår de subjektiva kraven, samma för övriga generiska TLD under NSI:s ansvar.

NSI:s subjektiva krav för registrering är att det skall vara organisationer med i princip kommersiell verksamhet⁷⁸, nationell tillhörighet spelar ingen roll. De objektiva reglerna är få men mer omfattande än de var i början, när NSI startade sin verksamhet. Valet av namn under respektive TLD är fritt för var och en, enligt en princip liknande ”först till kvarn” (eng. ”first come, first served”) (p. 1). Sökanden är ensam ansvarig för att inte registreringen av namnet gör ett intrång i tredje mans rättighet. I sin ansökan skall han garan-

⁷³ J, Murphy och N Smith, CyberTimes, 1 feb 1998.

<http://www.nunames.nu/cybertimes/020198domain.html>.

⁷⁴ Paulsen, Dagens Industri, 24 oktober 1997, sektion 2, s. 2.

⁷⁵ Se TLD .SE:s regler för registrering p. 6 i avsnitt 8.1.2.3, reglerna gällde även fram till 1997-12-31, se <http://www.nic-se.se/II-stiftelsen/domanregler-till-19971231.html>.

⁷⁶ Hänvisningar i detta avsnitt är om ej annat anges till Network Solutions domainname dispute policy, revision 03, <http://www.netsol.com/rs/nsi-rev03.html>.

⁷⁷ Se vidare om dessa regler på <http://www.isi.edu/in-notes/rfc1591.txt>

⁷⁸ <http://www.isi.edu/in-notes/rfc1591.txt>

tera detta samt att det inte finns några olagliga syften med ansökan enligt en god trosregel ("to the best of the registrant's knowledge") (p. 2). NSI kontrollerar alltså inte hurvida sökanden har "rätt" att använda domännamnet.

Detta innebär således att NSI bara tittar på om det redan finns någon med det föreslagna domännamnet, finns det inte det får man sitt domännamn. Men som kommer att framgå av det följande är det endast registrerade varumärken som har en ovillkorlig rätt att stanna kvar som domännamn under .COM. NSI är, på sedvanligt amerikanskt manér, noga med att friskriva sig från allt eventuellt ansvar i samband med registreringen av domännamn och de administrativa reglerna är omfattande.

8.3.1.1 Uppkomna dispyter

Vad händer då om någon registrerat ett domännamn som gör intrång i någons ensamrätt till ett varumärke? NSI fransäger sig i princip allt ansvar för att intrång har skett av ett hos dem registrerat domännamn. De slår fast att de inte egentligen kan lösa några dispyter (p. 3). Det finns trots det en möjlighet för tredje man att med hjälp av NSI:s regler få ett domännamn som gör intrång i dennes rätt, struket ur NSI:s register.

I punkt 8 i NSI:s regler klargör NSI för användaren att, eftersom NSI varken kan medla eller vara ansvariga för lösande av dylika konflikter, det kan komma till deras kännedom att användarens domännamn sannolikt gör intrång i någon annans varumärkesrätt. NSI kommer då att vidta de åtgärder som redogörs för i punkt 9 i reglerna (se stycket nedan). Den som påstår att domännamnet gör intrång skall förevisa ett bevis på varumärkesregistreringen, varumärket skall vara *identiskt* med domännamnet. Vidare skall varumärket vara registrerat i The Principal Registry, eller motsvarande om det är registrerat i ett annat land än USA. Varumärken registrerade i The Supplemental Registry, eller motsvarande, accepteras inte av NSI.⁷⁹

NSI klargör till att börja med att varumärkesinnehav inte automatiskt innebär en rättighet att registrera detta som domännamn (p. 9). Men man skulle kunna säga att det finns en dold företrädesrätt under .COM för innehavare av registrerat varumärke, om varumärket är äldre.

Påstår någon att domännamnet gör intrång i dennes varumärkesrätt avgör NSI om varumärket är äldre än domännamnet. Är domännamnet äldst vidtar NSI inga åtgärder, är varumärket äldst har innehavaren till domännamnet trettio dagar på sig att förevisa ett intyg av samma art som ovan (varumärke registrerat i The Principal register). Har denne registrerat varumärke, får domännamnet vara kvar. Skulle det å andra sidan visa sig att innehavaren av

⁷⁹ I USA finns det två register för varumärken, The Principal register och The Supplemental Register. I vilken märket registreras är beroende av varumärkets egenskaper såsom särskiljningsförmåga etc. Skyddet är starkare i The Principal Register, men kraven för registrering är också högre. Se vidare avsnitt 10.1.

domännamnet inte kan styrka att denne har ett registrerat varumärke som motsvarar domännamnet, stryks eller modifieras domännamnet.

Som jag förstår det gäller den principen att, då även domännamnsinnehavaren kan styrka sin rätt till namnet, det inte spelar någon roll om innehavarens av domännamnet varumärke är äldre eller yngre än den klagandes.

Ett problem med att NSI endast accepterar varumärken registrerade i The Principal register eller motsvarande är hur de bedömer register i andra länder än USA? Hur bedömer NSI det svenska registret för varumärken? Klart är att The Principal Register och The Supplemental Register inte har någon motsvarighet i Sverige, vi har bara ett register för varumärken. Men frågan är om detta skall anses motsvara The Principal Register. Som jag förstått det är det svårare att få ett varumärke registrerat i The Principal Register än i det svenska varumärkesregistret. Skyddet är också starkare än vad som erbjuds genom svensk registrering. Rättsläget får sägas vara oklart.

Ytterligare ett problem uppstår då ett företag med registrerad *firma* i Sverige eller motsvarande i andra länder, anser att ett annat företag gör intrång i deras rätt till näringskännetecken med ett i .COM registrerat domännamn. NSI godtar enligt bestämmelserna endast *varumärken*, registrerade i The Principal Register eller motsvarande.

Annorlunda är det om en rättstvist har avgjorts med anledning av ett domännamn vilket finns registrerat hos NSI. NSI klargör att de tänker följa ett beslut från "a court of competent jurisdiction" (p. 7, 10). Detta innebär att om en domstol ansett att ett domännamn exempelvis gör ett intrång i ensamrätten till ett varumärke, annullerar eller ändrar NSI det "olagliga" domännamnet. Denna regel måste förstås på det sättet att *alla* olagligheter en domstol anser att ett domännamn verkar till, inte endast intrång i varumärkesrätt, medför avregistrering.

Fram till den 25 februari 1998 erkände NSI endast beslut från *amerikanska* domstolar. Numera har man klargjort att man inte gör någon skillnad på domstolsbeslut från andra länder och beslut från amerikanska domstolar.⁸⁰ Följden av att NSI i fortsättningen även erkänner utländska domstolsbeslut får framtiden utvisa, men det torde bli lättare för icke-amerikanska företag, som har problem med att andra använder sig av deras kännetecken som domännamn, att utverka en avregistrering av domännamnet.

Har man således ett inarbetat varumärke som inte är registrerat (eller registrerat i annat register än The Principal Registry eller motsvarande) måste man få ett domstolsbeslut om att domännamnet gör intrång i varumärkesrätten innan NSI vidtar någon åtgärd. Detsamma gäller för de som anser att domännamnet gör intrång i deras rätt trots att det inte är identiskt med, utan

⁸⁰ Se sammanfattning av regeländringarna i revision 03, punkt 18, som hänvisar till p. 10 i reglerna, på <http://www.netsol.com/rs/nsi-rev03.html>.

endast likt varumärket. Likadant torde det vara för de som anser att domännamnet gör intrång i deras rätt till ett näringskännetecken, registrerat eller inarbetat.

Eftersom TLD .COM är den största toppdomänen är problemen med domännamn och känneteckensrätt påtagligast under denna. För att lösa problemet har man gjort en överenskommelse. Överenskommelsen kallas The generic Top Level Domain Memorandum of Understanding (gTLD-MoU). Meningen är att fler generiska TLD skall bildas. Jag kommer att gå närmare in på detta samarbete längre fram.⁸¹ Klart är att det finns ett problem och att det nog är dags att omstrukturera domännamnshanteringen.

⁸¹ Se avsnitt 12.

9 Kombinationen domännamn, varumärken, firma.

9.1 Varför är domännamnen intressanta ur

immaterialrättslig synvinkel?

Som jag tidigare nämnde är det huvuddomänen som är särskiljande i en internetadress. Om en kund är intresserad av en viss vara, eller ett visst företag och vill söka information om dessa på Internet, är det vanligt att han först försöker med att knappa in namnet i sin webbläsare, exempelvis www.volvo.com. Ungefär på samma sätt som man letar efter ett företag i telefonkatalogen. Användaren hamnar på den sajt till vilken adressen hänvisar, har företaget registrerat domännamnet hamnar man således rätt.

Domännamn har av flera ansetts mer likna telefonnummer eller adresser och därför inte kunnat utgöra kännetecken.⁸² Men det finns en del avgörande skillnader. Domännamnet ger mer upplysning om innehavaren än ett telefonnummer, även om man inte känner till det ord som domännamnet bildar är chansen större att man associerar till ett domännamn än ett telefonnummer. På grund av domännamnens utformning och mot bakgrund av hur Internet fungerar, har domännamn en mer dirigerande funktion än telefonnummer.⁸³ Det faller sig naturligare att sammankoppla en vara med ett domännamn än med ett telefonnummer.⁸⁴

Det finns även sökverktyg på Internet. Sökverktygen fungerar oftast på det sättet att man anger vilket ord man söker, sökverktyget hittar sedan dokument på Internet som innehåller detta ord. Men detta ord kan finnas var som helst i dokumenten och på vilken sajt som helst. Sökverktyget kan inte förstå att det är ett namn på ett företag eller en vara man söker, det kan s.a.s. inte värdera ordet i dokumentet. Det är av denna anledning viktigt att kunna få ner antalet träffar i sökningen. Därför har man gjort det möjligt att söka endast på ord som finns i webbadressen, detta är ett vanligt sätt att begränsa sin sökning på. Det är bl. a. av denna anledning det är viktigt för företag att registrera sin firma eller sina varumärken som domännamn.

⁸² Lundberg s. 81.

⁸³ Heveus s. 34.

⁸⁴ Lundberg s. 81.

9.2 Intrång

I detta avsnitt skall jag försöka applicera känneteckensrätten på domännamn och visa när domännamn kan göra intrång i någons ensamrätt.⁸⁵ Det skall framhållas att det inte är *registrering* eller *innehav* av annans varumärke eller firma som ett domännamn som kan göra intrång i innehavarens ensamrätt. Det är först när domännamnet *används* i det enskilda fallet som ett intrång enligt VmL eller FL kan bli aktuellt.

Enligt VmL § 4 innebär ensamrätt till ett varumärke att annan än innehavaren inte har rätt att i näringsverksamhet, för sina varor, använda ett därmed förväxlingsbart kännetecken, på varorna, dess förpackningar, i reklam eller på annat sätt. Regeln motsvaras i FL av § 3, men för firma gäller istället för varuslagslikhet, branschlikhet.⁸⁶ I VmL § 6 anges att för att kännetecken skall anses förväxlingsbara, det måste röra sig om varor av samma eller liknande slag. I VmL § 6 st. 2 påpekas att om det rör sig om väl ansedda märken, behöver det inte gälla varor av samma eller liknande slag, men från sådana väl ansedda varumärken bortses tillsvidare.

Som jag tidigare visat kan ett domännamn utgöra ett sådant varumärke som nämns i VmL.⁸⁷ Nämligen om det används i näringsverksamhet för varor, på sätt som anges i VmL § 4. Frågan är om domännamnen kan fylla samma funktion som varumärke, nämligen fungera som förbindelselänk mellan en näringsidkare och kunderna.

Vad som bör studeras är alltså:

- Funktionen hos domännamnen
- när domännamn kan anses förväxlingsbara med annans varumärke,
- om domännamn kan användas för en näringsidkares varor eller tjänster på sätt som beskrivs i VmL § 4 samt
- när domännamn skall anses användas i näringsverksamhet.

9.2.1 Domännamnens funktion

Frågan är kanske först och främst, när man jämför domännamn med varumärke, om domännamn kan fylla samma funktion som varumärke, nämligen

⁸⁵ Det skall påpekas att det naturligtvis inte bara är användning av annans kännetecken som *domännamn*, som på Internet kan göra intrång i annans ensamrätt. Även användning inne i hemsidorna kan utgöra sådan användning. Likaväl som man kan annonsera i en vanlig dagstidning kan man annonsera i en webbtidning eller på sin egen hemsida. Använder man ett med annans kännetecken förväxlingsbart kännetecken för sina egna varor, tjänster eller företag, är detta att anses som intrång.

⁸⁶ I näst följande två avsnitt kommer jag främst att behandla varumärken, men reglerna för firma är i stort sett lika när det gäller skyddet mot intrång.

⁸⁷ Se avsnitt 6.2.4

som en förbindelselänk mellan en näringsidkare och dennes kundkrets.⁸⁸ Om inte domännamnen innehar den funktionen, kan de inte utgöra något hot mot befintliga varumärken.

Domännamnen utgör en förutsättning för att kunna röra sig på Internet. All information samt alla varor och tjänster som användaren kommer i kontakt med genom att röra sig på Internet är därför tillgängliga via ett domännamn.⁸⁹ Som jag tidigare nämnde jämförs ofta domännamn med telefonnummer, men för användaren uppträder domännamnen i princip alltid i den alfabetiska formen⁹⁰ och säger en del om destinationen. Ett redan befintligt och känt varumärke har som domännamn en garanterat dirigerande verkan.⁹¹ Därför torde man kunna säga att domännamn kan fylla samma funktion som varumärke.

Företag som stämmer innehavare av med deras varumärke förväxlingsbart domännamn, hävdar just att internetanvändare som känner till företagets firma eller varumärken, enklare kan hitta företagets hemsidor om dessa haft domännamn som stämmer överens med kännetecknen.⁹² I och med att det inte finns något tekniskt samband mellan å ena sidan en sajt och dess innehåll och å andra sidan en webbadress, ligger det även i användarens, eller konsumentens, intresse att rätt sajt har rätt domännamn. Inte minst när Internet används som informationskälla är det viktigt att man vet var man hamnat.

9.2.2 Förväxlingsbarhet

Huruvida ett domännamn är förväxlingsbart med annans varumärke är beroende av om det är varor av samma eller liknande slag som avses. Om vi utgår från att det rör sig om varor av samma eller liknande slag kan domännamn vara förväxlingsbara med varumärken i vissa fall. Domännamn kan i princip endast bestå av gemener och siffror och dessa kan inte utformas efter ett visst typsnitt etc. Det kan för det första endast bli fråga om förväxling med ordmärken, samt att ett varumärkes utseende och speciella utformning inte kan tas med i bedömningen om huruvida förväxlingsbarhet föreligger. Detta tillsammans med det faktum att ett domännamn alltid måste anges exakt för att datorn skall kunna hitta den sökta sajten, torde medföra hög, för att inte säga identisk likhet för att förväxlingsbarhet skall anses föreligga.

Vi säger t ex⁹³ att företaget A med produkten X konkurrerar med företaget B. A registrerar domännamnet b.com, men på sin hemsida marknadsför han

⁸⁸ Jfr avsnitt 6.1 samt Koktvedgaard/Levin s. 295.

⁸⁹ Lundberg s. 80.

⁹⁰ Jfr avsnitt 5.1.1.

⁹¹ Heveus s. 34.

⁹² Se t ex Panavision 938 F.Supp 616 sid 621 vänsterspalt.

⁹³ Exemplet är hämtat från Lundberg s. 77.

naturligtvis sin egen produkt X, och sitt eget företag A. Kunder som tidigare köpt varor från B och vill ta del av fler produkter från B-företaget, söker på b.com eller gissar sig till att detta är B-företagets hemsidaadress. Följden blir att kunderna felaktigt hamnar hos A och får information om dennes varor. I detta fall har företaget A dragit nytta av företaget B:s kännetecken för marknadsföring av sina egna produkter.

9.2.3 Användning av domännamn för varor, tjänster eller firma

Domännamnet skall, för att det skall kunna sägas vara sådan användning som i VmL § 4 eller 3 § FL sägs, användas för varor, tjänster eller rörelse i vilken näringsidkare driver sin verksamhet. Vidare nämns i VmL § 4 ett antal exempel på hur varumärket kan användas, på varan, dess förpackning i reklam eller på annat sätt. När någon köpt en vara eller tjänst via Internet förknippar köparen försäljningsstället d.v.s. den sajt på vilken han gjort sin beställning, med domännamnet. De varor eller framförallt tjänster som tillhandahålls på sajten blir även de förknippade med domännamnet. Därför anser jag att man torde kunna säga att ett domännamn används *för en vara*, likt ett varumärke som i VmL § 4, samt att den kan vara benämning för en verksamhet som i 1 § FL.

9.2.4 Användning i näringsverksamhet

För att det skall kunna vara intrång i någons känneteckensrätt, måste det vara fråga om näringsverksamhet. Kännetecknet måste användas för något annat än rent privat bruk.⁹⁴ Begreppet näringsverksamhet är dock ett vidsträckt begrepp och omfattar även offentligt företagande.⁹⁵ Enbart en registrering är inte nog för att det skall anses som användning. Detta är en av anledningarna till att man i de flesta fall inte kunnat komma åt s.k. domäntjuvar.⁹⁶

Privatpersoner som registrerar kända varumärken som domännamn är inget ovanligt. I USA har flera fall förekommit då privatpersoner försökt få pengar av företag efter det att företagets firma eller varumärken registrerats som domännamn av privatpersonen, det är detta som kallas domäntjuv eller cyber-squatters. Termen cyber-squatters användes av en domstol om en känd domäntjuv, Dennis Toeppen som registrerade närmare 240 kända företags

⁹⁴ Koktvedgaard/Levin s. 320 och Heveus s. 47.

⁹⁵ Koktvedgaard/Levin s. 314.

⁹⁶ Lundberg s. 83.

firmor och varumärken som domännamn för att sedan sälja domännamnen till respektive företag.⁹⁷

9.3 Analys och slutsatser

Jag anser att man kan jämföra domännamn med kommersiella kännetecken. Domännamnen fyller till stora delar samma funktion som kännetecknen; de är särskiljande, de kan identifiera företag och varor. Jag menar således att någon med ett domännamn skulle kunna göra intrång i någon annans känneteckensrätt enligt svensk rätt.

9.3.1 Problemen

Problemen med domännamnen beror på i huvudsak två faktorer:

1. Registreringsorganen insåg inte från början vilka följder det fick när man utan några förbehåll delade ut domännamnen. Man tog inte hänsyn till gällande känneteckenrättsliga aspekter.
2. Det är tekniskt omöjligt att två identiska domännamn existerar under samma TLD. Alltså kan inte, som ju är fallet i ”verkligheten”, två likadana kännetecken, fast i olika branscher eller olika varuslag, finnas som domännamn samtidigt.

Två typfall kan tänkas:

1. Dels kan två rättmätiga innehavare av likalydande kännetecken vilja registrera samma domännamn. Det kan t. ex. röra sig om två näringsidkare i olika branscher och
2. dels kan någon annan än den rättmätiga innehavaren av ett kännetecken registrera kännetecknet som domännamn.

I fråga om typfall *ett* torde problemet vara lättast att lösa; domännamnen får inte vara identiska, men de kan utan tekniska komplikationer vara snarlika, det räcker med att en bokstav, siffra eller ett bindestreck är annorlunda. Man kan tänka sig vissa omskrivningar eller förkortningar vilka inte skulle ändra namnet nämnvärt. Problemet kan förekomma inom alla TLD. Inom TLD .SE gäller att den som först registrerade sin firma som domännamn (endast registrerade firmor kan registreras som domännamn inom .SE) blir innehavare till domännamnet. Detsamma gäller för .COM, med den skillnaden att man inte gör någon föregående kontroll avseende sökandens rätt till namnet.

⁹⁷Intermatic-fallet, 947 F.Supp 1227, sid 1227, 1230 se mer om fallet i avsnittet om rättstillämpningen. Se vidare Lundberg om ämnet domäntjuv.

Lösningen att låta den som först ansökte om domännamn synes mig, i detta fall, vara den bästa.

De verkliga problemen uppstår i typfall *två*, då någon annan än rättmätig innehavare registrerat ett med kännetecknet förväxlingsbart domännamn.

9.3.2 Bedömning enligt de olika registreringsorganens egna regler

Det enklaste är att åskådliggöra problemen med ett exempel och applicera detta på de olika domännamnsorganens regelverk. I mitt exempel har vi det svenska företaget Qwer som tillverkar produkten Uiop. Ett annat företag registrerar ett domännamn och Qwer menar att detta gör intrång i deras känneteckensrätt. Jag skall nedan visa olika alternativ till scenario, beroende på under vilken TLD domännamnet är registrerat och om Qwer anser att det är i varumärkes- eller firmarätten intrånget skett.

9.3.2.1 Intrång sker i varumärkesrätten

9.3.2.1.1 TLD .COM

Som framkommit i avsnittet om TLD .COM finns det en dold företrädesrätt för innehavare av ett registrerat varumärke.⁹⁸ Om Qwer påstår att ett annat företags domännamn gör intrång i deras varumärke krävs följande för att NSI skall stryka domännamnet:

1. Domännamnet måste vara identiskt med Uiop,
2. det måste vara registrerat i varumärkesregistret,
3. domännamnsinnehavaren får inte ha registrerat ett varumärke som liknar Uiop och
4. Uiop måste ha registrerats av Qwer som varumärke innan det registrerades som domännamn.

9.3.2.1.2 TLD .SE

Om Uiop finns som domännamn under .SE finns det enligt NIC-SE:s allmänna villkor möjlighet till avregistrering, utan domstolsbeslut, om domännamnet strider mot registreringsreglerna eller mot gällande lag.⁹⁹ En möjlig tolkning av uttrycket att domännamnet strider mot gällande lag, är att man helt enkelt får göra en bedömning enligt VmL och se om domännamnet gör intrång i Qwers rätt till Uiop, är så fallet och klagandens rättsgrund är äldst, skall domännamnet avregistreras enligt NIC-SE:s allmänna villkor § 6.

⁹⁸ Se avsnitt 8.3.1.1.

⁹⁹ Se avsnitt 8.1.2.4.

Denna tolkning kan vara något vågad, det troligaste är att man med uttrycket avsett framtida, oförutsedda lagändringar.

I så fall blir min tolkning av NIC-SE:s allmänna villkor att man endast skyddar registrerade firmor och att man via NIC:se inte kan utverka en avregistrering om intrång sker i varumärkesrätt. En avregistrering skall naturligtvis ske om NIC-SE gjort något fel vid registreringen av domännamnet eller om förhållandena inte är desamma som vid registreringstillfället så att detta innebär att domännamnet inte motsvarar reglerna för registrering.

9.3.2.2 Intrång sker i firmarätten

9.3.2.2.1 TLD .COM

Här finns det inga utsikter till framgång genom att direkt försöka förmå NSI att avregistrera domännamn som påstås göra intrång. Endast efter ett domstolsavgörande kan NSI avregistrera ett domännamn under .COM som gör intrång i firmarätten.

9.3.2.2.2 TLD .SE

Det är en förutsättning för att få registrera en egen huvuddomän, att man har motsvarande namn registrerat som firma i hela landet. Skulle ett domännamn anses göra intrång i någons firmarätt (jag utgår från att de anses så förväxlingsbara att det kan röra sig om intrång), kan detta således bero på följande faktorer:

- Det kan vara fråga om firmor i olika branscher,
- klagandens firma är endast inarbetad,
- klagandens firma har endast skydd inom visst geografiskt område (det är kanske ett handelsbolag) eller
- domännamnet ligger likhetsmässigt ”mellan” de båda firmorna, domännamnet måste ju inte vara identiskt med firman enligt NIC-SE:s regler för registrering p. 2.

NIC-SE har i de allmänna villkoren sagt att de avregistrerar domännamn som strider mot gällande lag. Som jag konstaterade i avsnitt 9.3.2.1.2, kan en tolkning vara att man skall göra en bedömning enligt gällande lag och sålunda den slutsatsen dras att om domännamnet gör intrång i klagandes firmarätt och klagandens rättsgrund är äldst, skall domännamnet avregistreras. Men som jag sade ovan i 9.3.2.1.2, är denna tolkningen kanske en aning för drastisk, det troligaste är att NIC:SE endast jämför gällande firma register med domänregistret och avgör om sökanden, vid domänregistreringstillfället, hade registrerad firma och hade han det, får han behålla detta. Även i de fall domännamnet strider mot reglerna för registrering skall avregistrering ske, detta kan vara fallet om fel vid registreringen gjordes eller om förhållandena inte är desamma som vid registreringstillfället.

9.3.3 Domstolsbedömning¹⁰⁰

Både NSI och NIC-SE har i sina avtal med domännamnsinnehavarna klargjort att de tänker avregistrera domännamn om detta följer av ett domstolsavgörande. Detta innebär att ett alternativ för företag som anser att någons domännamn gör intrång i deras känneteckensrätt, förutom att vända sig till registreringsorganen direkt, även kan gå till domstol och på så vis få namnen avregistrerade. Jag vill än en gång framhäva att detta inte nödvändigtvis hade varit fallet om möjligheten inte hade varit intagen i NSI:s eller NIC-SE:s avtal, vilka är utan berättiganden för tredje man. Däremot är naturligtvis de ordinarie sanktionerna tillämpliga på den som gör intrång i annans rätt, oavsett om det sker med ett domännamn eller på annat sätt, det är bara själva avregistreringen som följer av registreringsorganens avtal.

Jag utgår från att det rör sig om ett svenskt företag som stämmer ett annat svenskt företag, men det torde inte spela någon roll för jurisdiktionen, om domännamnet är registrerat under TLD .SE eller .COM.¹⁰¹ För att ett domännamn skall kunna göra intrång i någons känneteckensrätt krävs följande:

1. Domännamnet skall användas i näringsverksamhet,
2. det skall råda märkeslikhet mellan kännetecknet och domännamnet,
3. det skall råda varuslagslikhet respektive branschlikhet, såvida det inte rör sig om ett väl ansett kännetecken då förväxlingsbarhet kan gälla ändå, samt
4. domännamnsinnehavaren får inte ha ett skyddat kännetecken vilket motsvarar domännamnet, som används inom samma kategori för vilket skyddet gäller och som har äldre rättsgrund än klagandens.

9.3.3.1 Sanktioner

Om domstolen anser att domännamnet gör intrång i rätten till kännetecknet kan ett antal påföljder, sanktioner inträffa. Sanktionerna är straff, skadestånd och förbud.¹⁰² Vad angår möjlighet till hävning och de säkerhetsåtgärder som står till buds (t. ex beslag och förverkande) torde möjligheterna, i fall då domännamn gör intrång i känneteckensrätt endast tillämpliga i begränsad mån.

Jag har inte tittat närmare på sanktionerna, men kort kan sägas om hävning att endast kännetecken som har registrerats i varumärkesregistret och de register som handhar firmor kan, enligt VmL och FL, endast avregistreras ur

¹⁰⁰ Oavsett intrång i firmarätt eller varumärkesrätt.

¹⁰¹ Se Bogdan SvJT 1998 s. 1ff om jurisdiktionsfrågan vid användning av Internet. Artikeln handlar om ett hovrättsfall där en person ansågs ha förtalat en annan. Domstolen avgjorde tvisten, trots att servern det var fråga om i fallet, låg i USA.

¹⁰² Koktvedgaard/Levin s. 397.

dess register, alltså *inte* ur domännamnsregistren. I fall då domännamn sammanfaller med innehavarens registrerade kännetecken och detta har ansetts göra intrång i någon annans rätt och domstolen hävt registreringen, gäller hävningen således endast känneteckensregistreringen.

Vad angår straff (böter eller fängelse) och skadestånd enligt VmL §§ 37 och 38 samt FL §§ 18 och 19, utgår jag ifrån att dessa regler är gällande när domännamn gör intrång som i andra fall av intrång. Det vore ologiskt att dra analogislut av själva intrångsreglerna om inte sedan påföljdsreglerna i motsvarande mån skulle kunna tillämpas. Detsamma måste således även gälla förbud enligt VmL § 35 st. 2 och FL § 15 st. 2, mot att använda kännetecken som är vilseledande.

9.3.4 Jämförelse mellan registreringsorganens regler och domstolsbedömningen

Som framgått finns det i huvudsak två remedier om man anser att någons domännamn gör intrång i ens känneteckensrätt; gå till registreringsorganet och på så vis få namnet avregistrerat eller gå till domstol. Företag med registrerade varumärken har möjlighet att få annans domännamn avregistrerat hos NSI, har man inarbetat varumärke, om varumärket inte är identiskt med domännamnet eller om intrånget sker i firmarätten är man hänvisad till domstol.

Vad gäller domännamn registrerade under TLD .SE, är saken osäkrare, NIC-SE:s regler är inte på långt håll lika omfattande och förutsägbara som NSI:s. Jag antydde i exemplen ovan att uttrycket ”enligt gällande rätt” i NIC-SE:s allmänna villkor skulle innebära en domstolsliknande prövning. Detta är möjligen att gå för långt, en försiktigare tolkning skulle förmodligen leda till att NIC-SE jämför gällande firmaregister med sitt domänregister och i övrigt låter domstolarna sköta intrångsfrågorna. Den som först registrerade sin registrerade firma som domännamn lär, om inte förhållandena ändrats, få behålla domännamnet. Men förutsättningen är således att domännamnsinnehavaren har registrerat firma som motsvarar domännamnet. Har man inarbetat firma, har även domännamnsinnehavaren registrerat firma eller sker intrånget i varumärkesrätten bör man således gå till domstol.

I följande fall måste man, för att kunna hävda sin rätt, vända sig till domstol, nämligen om intrånget sker i:

- inarbetat kännetecken,
- i varumärke som ej är identiskt med domännamnet,
- i firma om domännamnet är registrerat under .COM samt
- i varumärke om domännamnet är registrerat under .SE.

Vad avser själva bedömningen i en domstol utgår jag från att den är mer ingående och att det generellt sett torde kräva mer bevisning än vad som krävs hos registreringsorganen. Men har å andra sidan ett företag framgång i domstolen innebär det, förutom en framtida avregistrering hos registreringsorganen, även att det kränkta företaget kan få skadestånd och att den kränkande parten kan få betala böter eller i värsta fall hamna i fängelse.

10 Rättstillämpningen

Praxis vad gäller domännamn är i princip uteslutande amerikansk. Detta faktum gör dock inte fallen ointressanta ur svensk synvinkel. För det första har varumärkesrätten en stark internationell prägel på grund av den omfattande utrikeshandeln, och utvecklingen av den svenska känneteckensrätten sker i anslutning till internationella konventioner som exempelvis Pariskonventionen för industriellt rättsskydd från 1883.¹⁰³ För det andra sker utvecklingen av Internet i huvudsak i USA, det största enskilda registreringsorganet, NSI, har sitt säte där. Ett studium av rättsfallen blir s.a.s. något av ett *de lege ferenda* studium för svenskt vidkommande. Helt klart är att problemet med domännamn och kännetecken har tagits på största allvar i USA, det märks om inte annat på antalet rättsfall som faktiskt har avgjorts.¹⁰⁴

De rättsfall jag tittat på har jag funnit på Internet. Då tillförlitligheten på Internet inte alltid är den bästa och då man inte kan vara säker på att sidan man kommit till tillhör den man tror, har jag känt mig nödgad att slå upp rättsfallen i konventionella rättsfallssamlingar, till vilka hänvisningarna är gjorda. För den intresserade finns ett utmärkt register över rättsfall på <http://www.jmls.edu/cyber/cases>.

10.1 Amerikansk varumärkesrätt

Den amerikanska varumärkesrätten regleras genom The Trademark Act eller The Lanham Act, som den också kallas.¹⁰⁵ The Lanham Act är en federal lag och gäller således i alla delstater, men vissa delstater har även egna lagar som erbjuder skydd för varumärken.¹⁰⁶ I det stora hela liknar den amerikanska och den svenska varumärkesrätten varandra. Jag ämnar inte gå in på någon beskrivning av amerikansk varumärkesrätt eller en djupare jämförelse med den svenska, men det finns ett par skillnader som man måste tänka på när man studerar amerikanska rättsfall.

I och med att USA, i fråga om varumärken, dels har federal lag och dels delstats lag, uppstår ibland problem med jurisdiktion och lagvalsfrågor som liknar den vid internationell privaträtt. Vissa delstater i USA har t ex egna s.k. anti-dilution statutes. Dessa lagar skall förhindra att kända varumärken "urvattnas" eller blir generiska.¹⁰⁷ Då denna möjligheten inte ges inom andra

¹⁰³ Kocktvedgaard/Levin s. 288f.

¹⁰⁴ Bara på John Marshall Law Schools (Chicago) sajt (<http://www.jmls.edu/cyber/cases/>) finns 38 fall (98 03 24), vilka enbart handlar om domännamnsdispyter.

¹⁰⁵ 15 U.S.C §§ 1051-1127.

¹⁰⁶ Rosenoer, sid. 95.

¹⁰⁷ Rosenoer sid. 96 f.

delstater, försöker ofta den klagande parten i en rättstvist få en jurisdiktionell anknytning till den delstat som har de för honom fördelaktigaste reglerna. På grund av Internets natur med elektroniskt överförbara dokument etc, uppstår inte sällan dessa jurisdiktionella problem.

Det finns även vissa skillnader i registreringsmöjligheterna, det finns två register, The Principal register och The Supplemental Register. I vilken märket registreras är beroende av varumärkets egenskaper, men det krävs mer för att registrering skall vara möjlig i The Principal Register och skyddet är starkare för varumärken som är registrerade där. En registrering i The Principal Register ger en presumtion dels för märkets giltighet, den som registrerat märkets exklusiva rätt att använda det samt dels dennes rättmätiga innehav av märket.¹⁰⁸ Efter det att märket varit registrerat i The Principal Register i fem år kan rätten till innehav för den som registrerat det endast upphävas om det föreligger särskilda, i lagen angivna, skäl.¹⁰⁹

Endast *registrerade* varumärken skyddas genom The Lanham Act. Inarbetade varumärken skyddas istället genom federala lagar om otillbörlig konkurrens och motsvarande delstatslagar.¹¹⁰

The Lanham Act kräver att märket skall identifiera ”goods or services” (varor och tjänster),¹¹¹ därför skyddas inte firmor genom The Lanham Act, istället skyddas de genom delstatslagar om otillbörlig konkurrens.¹¹²

En väsentlig skillnad i amerikansk rätt är naturligtvis processrätten, som markant skiljer sig från den svenska. De slutsatser man kan dra från varje enskilt rättsfall och applicera på svensk rätt, blir på så vis begränsade. Trots dessa skillnader skulle jag vilja hävda att, framförallt huruvida domännamn kan fylla samma funktion som kännetecknen, svenska jurister skulle vinna på att snegla på amerikansk rättspraxis.

Flera av fallen tar upp fenomenet ”cyber-squatters”. Termen cyber-squatters skulle på svenska bli, domäntjuvar.¹¹³ Cyber-squatters definieras i rättsfallen som individer som försöker göra sig en förtjänst på Internet genom att reservera och senare sälja eller hyra ut domännamn till de företag som spenderat miljontals dollar på att arbeta in goodwill med hjälp av sina varumärken.¹¹⁴

¹⁰⁸ Lanham Act §§ 1072 och 1115(a).

¹⁰⁹ Lanham Act §§ 1065 och 1115 samt Rosenoer sid. 97.

¹¹⁰ Rosenoer sid. 97.

¹¹¹ Lanham Act § 1127.

¹¹² Rosenoer sid. 98.

¹¹³ Se mer om ämnet domäntjuvar i Lundbergs bok.

¹¹⁴ Intermatic Inc. v. Toeppen 947 F. Supp. 1227 sid. 1233 högerspalt.

10.2 Två rättsfall

Jag har tänkt att närmare gå igenom två amerikanska rättsfall där frågan om domännamn kan göra intrång i någons varumärkesrätt avgjorts. Det ena fallet är från 1996 och det andra från 1997.

10.2.1 Intermatic Incorporated v. Toeppen¹¹⁵

Dennis Toeppen är kanske den mest kända domäntjuven hittills. Han hade registrerat närmare 240 kända varumärken som domännamn och krävt lösen för dem.¹¹⁶ Intermatic var ett av dessa och när de fann att ”Intermatic” var upptaget som domännamn under TLD .COM, stämde de Toeppen för varumärkesintrång, urvattning av varumärket¹¹⁷ och otillbörlig konkurrens.

Fallet avgjordes efter en s.k. Summary Judgement, vilket kan ges om det inte finns några materiella bakgrunds fakta varom tvistas utan endast är fråga om lagenligheten ifråga om dessa oomtvistliga fakta.¹¹⁸ Intermatic hade sju anklagelsepunkter, varav två var sådana att ett ”summary judgement” kunde avgas.¹¹⁹ Dessa två var urvattning enligt the Federal Trademark Dilution Act¹²⁰ och detsamma enligt delstaten Illinois motsvarande lag the Illinois Anti-Dilution Act 765 ILCS.

Den återstående rättsfrågan var således om dessa lagar skyddade Intermatic från att få sitt federalt registrerade varumärke använt av Toeppen som ett domännamn. Domstolen fastslog att så var fallet. Domstolen ansåg att Toeppens registrering och användning av ”intermatic.com” bröt mot The Federal Trademark Dilution Act och delstaten Illinois motsvarande lag. Detta därför att det försvagade ett väl ansett varumärkes kapacitet att identifiera

¹¹⁵ 947 F.Supp 1227(N.D.Ill. 1996).

¹¹⁶ 947 F.Supp 1227 sid. 1230 högerspalt.

¹¹⁷ Section 43(c) i The Lanham Act kallas för the Federal Trademark Dilution Act of 1995 och berör endast väl ansedda (”famous”) varumärken och torde motsvaras av svenska VmL 6 § 2 st. ”Dilution” definieras som ”the lessening of the capacity of a famous mark to identify and distinguish goods or services, regardless of the presence or absence of (1) competition between the owner of the famous mark and other parties, or (2) likelihood of confusion, mistake, or deception.” 947 F.Supp 1227 sid 1238 vänsterspalt. Detta innebär alltså att det är oväsentligt huruvida det rör sig om samma bransch eller varor av samma eller liknande slag.

¹¹⁸ Enligt Rule of Civil Procedure 56 får, i en civilprocess, endera parten åberopa ”summary judgement” när denne tror att det inte finns några omständigheter eller fakta som motparten kan åberopa så att det råder tvivel om bevisningen av dessa och denna bevisning måste avgöras av en jury. Black’s Law Dictionary [”summary judgement”].

¹¹⁹ 947 F.Supp 1227 sid. 1229 vänsterspalt.

¹²⁰ Vilket är section 43 c) i the Lanham Act.

och särskilja varor och tjänster, alltså en form av urvattning av ett varumärke.¹²¹

The Trademark Dilution Act berör endast väl ansedda varumärken ("famous trademarks"). Det behöver inte vara varor av samma eller liknande slag, och användningen måste vara i näringsverksamhet ("commerce" vilket i detta fall även menas att det måste vara mellan flera stater, annars blir inte den federala lagen tillämplig¹²²). Det nämns också i rättsfallet att en av anledningarna till att denna lag tillkom just var för att kunna appliceras på Internet och domännamnsfrågor.¹²³

Domstolen slog alltså fast att:

Intermatic var ett väl ansett varumärke.

Detta faktum var oomtvistligt i målet varför ingen vidare bedömning gjordes.

Toeppens användning av intermatic.com skedde i näringsverksamhet. Intermatic hävdade att redan registreringen under TLD .COM skulle presumera näringsverksamhet eftersom denna var reserverad för organisationer vilka sysslar med näringsverksamhet. Detta köpte dock inte domstolen. Den menade att p.g.a. Internets fortgående förändring kunde man inte dra sådana slutsatser. Man menade att i och med att Toeppen begärt lösen för domännamnet så att Intermatic skulle kunna använda det konstituerade användning i näringsverksamhet.

För att den federala lagen skulle vara tillämplig fordras att näringsverksamheten skedde över delstatsgränserna. Domstolen konstaterar kort att eftersom kommunikation via Internet ögonblickligen sänds över hela världen, blir det liten eller ingen tvekan i detta fall. Domstolen konstaterar vidare att the Supreme Court har uttalat sig att "in commerce" i detta avseende skall tolkas vidsträckt.¹²⁴

Toeppens användning orsakade urvattning ("dilution") av den särskiljande kvaliteten hos märket.

Domstolen ansåg att Toeppens handlande hade orsakat urvattning i åtminstone två avseenden. Dels registrering och dels användning av intermatic.com som domännamn för sina egna tjänster på Internet.

Genom att dels registrera och dels använda intermatic.com hindrade han Intermatic från att identifiera och särskilja sina varor på Internet eftersom de förhindrats att själva registrera sitt eget varumärke som domännamn. Vad det handlade om här, menade domstolen, var inte en situation mellan två innehavares av samma märke kamp om att få registrera sig på Internet. Vad

¹²¹ 947 F.Supp 1227 sid. 1236 högerspalt.

¹²² Black's Law Dictionary ["commerce"].

¹²³ 947 F.Supp 1227 sid. 1237 f.

¹²⁴ 947 F.Supp 1227 sid. 1239 f.

det istället rörde sig om var att en obehörig snyltade på namnet genom att betala 100 dollar för en registrering av ett namn som Intermatic spenderat över 50 år på att arbeta in. Dyligt uppträdande, fortsatte domstolen, underminerade varumärkesrättens syfte, att låta företag som Intermatic nyttja varumärket fullt ut. Det hindrade Intermatic från att identifiera sina varor på Internet för eventuella kunder som förväntar sig att finna Intermatic på Internet under domännamnet intermatic.com.¹²⁵

10.2.1.1 Sammanfattning

I rättsfallet slås fast att vad fallet i sin kärna handlar om, är en tvist om huruvida en innehavare av ett varumärke kan hindra att varumärket används av någon annan, som inte har någon rätt till namnet, som domännamn. Detta, fortsätter domstolen, är inte att jämföras med två som tvistar om samma varumärke vilket har använts av båda i näringsverksamhet, d.v.s. bästa rätt till ett varumärke.¹²⁶ I fallet urskiljs också just de delar där anledningen till att en ”obehörig” användning av annans kännetecken i vissa fall borde kunna anses jämförbart med varumärkesintrång. Nämligen dels att det hindrar den verkliga innehavaren från att använda sitt märke som domännamn och på så vis möjliggöra en marknadsföring av företaget och dess produkter på Internet. Dels är det vilseledande för konsumenten som tror sig hamna på den verkliga innehavarens sajt genom att söka på domännamnet, men istället hamnar hos en konkurrent eller någon annan.

10.2.2 Planned Parenthood Federation of America v. Bucci¹²⁷

Ett intressant amerikanskt rättsfall har avgjorts där frågan var om ett domännamn gjorde intrång i annans känneteckensrätt. Fallet är ett s.k. Preliminary Injunction, vilket kan jämföras med interimistiskt beslut.¹²⁸ Anledningen till att just detta rättsfall är intressant är att det berör frågan om gränsen mellan näringsverksamhet och privat verksamhet. Det är också relativt nytt, mars 1997.

¹²⁵ 947 F.Supp 1227 sid. 1240 vänsterspalt.

¹²⁶ 947 F.Supp 1227 sid. 1233 högerspalt.

¹²⁷ No. 97 Civ. 0629, 1997 U.S Dist. Detta rättsfall finns på <http://www.jmls.edu/cyber/cases/planned1.html>.

¹²⁸ Preliminary injunction är ett extraordinärt rättsmedel och kan ges bara om 1) det är sannolikt att sökanden kommer ha framgång i målet, 2) det är sannolikt att irreparabel skada kommer att drabba den skadade om beslutet inte godtas eller 3) även om sannolikheten till framgång inte är stor men sökanden kan visa att det i fortsättningen blir svårt att vinna målet och att den skada som i så fall skulle drabba honom överväger andras eventuella skada. Black's Dictionary of Law [”preliminary injunction”].

Fallet rörde sig om en ideell förening (eller motsvarande¹²⁹) som hette Planned Parenthood Federation ("föreningen") och som bl. a. sysslade med information om barnbegränsning. En person, Bucci, som sysslade med radiosändningar för en katolsk kyrka och som var en känd abortmotståndare, registrerade en domän, plannedparenthood.com. Föreningen påstod att Bucci gjort sig skyldig till intrång enligt The Lanham Act, genom att registrera domännamnet samt att på den sajt till vilken adressen ledde, tillhandahålla "boktips". Böckernas ämnen var av klart abortfientlig natur. Det förekom dock ingen försäljning på sajten, men det framkom att böckerna presenterats på sajten för att förmå folk att köpa desamma, även om det inte sades rakt ut på sajten.

Svaranden, Bucci, hävdade att det inte rörde sig om näringsverksamhet och att The Lanham Act därför inte var tillämplig. Domstolen uttalade att vad den skulle utröna var huruvida, enligt The Lanham Act § 1114, svarandens användning av föreningens varumärke (vilket ansågs vara identiskt med det domännamn Bucci använde) kunde sättas i samband med tillhandahållande eller annonsering av varor eller tjänster och därmed sägas användas i näringsverksamhet. The Lanham Act § 1114 sammanfaller till vissa delar med vad som sägs i VmL § 4, text att ett med någon annans förväxlingsbart kännetecken inte får användas i reklam. Domstolen förklarade att Buccis användning av föreningens skyddade kännetecken som domännamn var användning i näringsverksamhet och därmed gjorde lagen tillämplig av tre anledningar.

För det första klargjorde domstolen att Buccis syfte med placeringen av boken på sajten kunde jämföras med annonsering eller reklam, även om Bucci inte fick någon ersättning för detta. Enligt The Lanham Act § 1114 finns inget vinstrekvisit för att det skall anses som näringsverksamhet ("use in commerce"). Domstolen konstaterade att anledningen till att boken placerats på sajten var att uppmåna folk att köpa den vilken domstolen jämförde med annonsering. Även om inte Bucci hade ett direkt vinstintresse i försäljningen, räckte detta för att domstolen skulle anse det vara näringsverksamhet enligt The Lanham Act.

För det andra konstaterade domstolen att Bucci, likt Föreningen hade såväl praktiska som politiska motiv för tjänsterna som erbjöds på dennes sajt. Han tillhandahöll sin uppsättning tjänster och han använde sig av föreningens kännetecken i samband med distributionen av dessa tjänster över Internet.

För det tredje fastslog domstolen att Buccis nyttjande av föreningens kännetecken skedde i samband med tillhandahållande av tjänster samt att det sannolikt hindrade internetanvändare från att nå föreningens egen sajt. Domstolen menade att folk som använde sig av föreningens tjänster, av misstag hamnade på Buccis sajt, skulle kunna ge upp sina försök att nå föreningens

¹²⁹ Med ideell i detta avseende menas inget annat än att den är icke-vinstsökande, "non-profit".

hemsida p.g.a. ilska, frustration eller i tron att föreningen inte har någon hemsida. Detta, sammantaget med de två andra anledningarna gjorde att Buccis nyttjande av föreningens kännetecken hade ett samband med föreningens tillhandahållande av sina tjänster och The Lanham Act var således tillämplig. Föreningen hävdade också att Buccis användning av domännamnet utgjorde ett brott mot The Federal Trademark Dilution Act.¹³⁰ Även i detta avseende menade domstolen att Buccis användning av märket skulle jämföras med näringsverksamhet enligt The Federal Trademark Dilution Act. Tre anledningar fanns för detta ansåg domstolen.

Bucci var inblandad i marknadsföringen av en bok

Buccis hemsida användes för att framhålla en bok, det fanns information om boken och hur man kunde nå författaren. Detta, menade domstolen kunde jämföras med marknadsföring, även om Bucci inte fick en cent för detta, lagen föreskriver inget vinstintresse.

Buccis användning av föreningens märke som domännamn, gjordes för att uppfylla dennes ideella syfte, att förhindra aborter.

Även om Bucci företrädde en ideell förening (icke vinstsökande grupp eller liknande) kunde detta faktum inte hindra att det skedde i näringsverksamhet. Tidigare amerikanska rättsfall har visat att en dylik organisations användning av annans varumärke kan innebära brott mot The Lanham Act.¹³¹ Till yttermera visso framkom det i fallet att Bucci erhöll någon form av bidrag från den katolska kyrkan, för sin verksamhet. Buccis nära anknytning till kyrkan och att budskapet på hemsidan låg i kyrkans intresse, sammantaget med bidragen, visade ytterligare på att användningen kunde sägas ske i näringsverksamhet.

Användningens effekt på föreningens verksamhet

Bucci hade medvetet antagit föreningens namn som domännamn eftersom hans syfte var att nå användare av Internet som egentligen ville till föreningens sajt. Detta medförde att han inte bara lyckades få dem till sin egen sajt, utan förhindrade användarna att nå föreningens.

10.2.2.1 Sammanfattning

Vad som gör fallet intressant är att det drar upp vissa riktlinjer för vad som skall anses som näringsverksamhet eller inte. Det visar att även om det inte rör sig om näringsverksamhet i klassisk bemärkelse, vinstdrivande företag, det inte är omöjligt att anse att intrång har skett. Även i svensk rätt skall begreppet näringsverksamhet tolkas vidsträckt.¹³² Vilket naturligtvis gör frågan intressant för svenskt vidkommande.

¹³⁰ Se angående denna lag avsnittet 10.2.1.

¹³¹ MGM-Pathe, 774 F.Supp. 869.

¹³² Kocktvedgaard/Levin s. 314.

11 Organisationer

En fråga man ofta ställer sig i internetsammanhang, är vem som styr eller äger Internet. Svaret är ingen eller väldigt många. Som jag tidigare påpekade består Internet av flera olika nät, vilka tillsammans utgör vad man kallar Internet. Det är således ägarna till dessa som ”styr” Internet. Det finns en del organisationer som bildats för att underlätta samordningen på Internet. Det finns ingen hierarkisk struktur mellan organisationerna, utan dessa samverkar på olika sätt, beroende på vilken uppgift respektive organisation har. Det finns dock en organisation som kan sägas ha det största ansvaret och störst inflytande, nämligen Internet Society (ISOC).

11.1 ISOC

ISOC bildades i januari 1992, efter att ett antal organisationer och personer insett nödvändigheten av ett samordnande organ för skötsel och utveckling av Internet.¹³³ Som grundare fanns bl. a. IBM, AT&T, SUNET (svenska universitetsnätet) och över 50 andra organisationer. Nu består ISOC av ett hundratal organisationer och företag.¹³⁴ ISOC har en styrelse som består av medlemmar från hela världen och de flesta kommer från företag eller organisationer som har haft avgörande inflytande över utvecklingen av Internet redan från början, i fråga om teknologi m.m.¹³⁵

ISOC har även en viktig roll när det gäller att utse ledamöter och finansiera verksamhet inom andra organ som påverkar Internet. Som exempel kan nämnas IANA (Internet Assigned Numbers Authority) och IETF (Internet Engineering Task Force).¹³⁶

I olika länder har det bildats s.k. chapters, avdelningar av ISOC. I Sverige heter det ISOC-SE och är ansvarigt för den svenska delen av Internet.¹³⁷

11.2 IANA

IANA (Internet Assigned Numbers Association) är koordinatör för alla unika parametrar för protokollen på Internet. IANA är certifierat av ISOC och

¹³³ <http://www.isoc.org/isoc/general/index.shtml>.

¹³⁴ <http://www.isoc.org/orgs/orgsbylevel.shtml>.

¹³⁵ <http://www.isoc.org/isoc/general/index.shtml>.

¹³⁶ <http://www.isoc-se.com>.

¹³⁷ Se mer om ISOC-SE under avsnitt 8.1.1.1.

FNC (Federal Network Council) som är en myndighet i Förenta staterna. IANA finns hos och sköts av University of Southern California.¹³⁸ Det är från IANA alla IP-adresserna delas ut och rätten att dela ut domännamn kommer således ursprungligen från IANA. Det första förordnandet om rätt att dela ut domännamn i Sverige under TLD .SE gavs av IANA till Kungliga tekniska högskolans Network Operation Center (KTHNOC) men detta har sedermera flyttats över till NIC-SE.

11.3 POC och CORE, organisationer i det nya domännamnsystemet

11.3.1 POC

Som en reaktion mot framförallt TLD .COM, som har haft en frispråkig policy vad gäller domännamnens utformning, bildades 1996 IAHC (International Ad Hoc Committee). IAHC var ett samarbetsorgan som tog fram de första utkasterna till ett nytt system med generiska TLD, vilket gavs namnet gTLD-MoU (The Generic Top Level Domain Memorandum of Understanding). Detta är således en beskrivning av förslaget till hur det nya domännamnsystemet skall fungera. IAHC upplöstes emellertid 1997 och avlöstes av POC (Policy Oversight Committee).

POC är den kommitté som skall föra utvecklingen av det nya domännamnsystemet vidare. POC består av representanter för flera inflytelserika internetorganisationer såsom exempelvis IANA, ISOC. POC består av tolv medlemmar vilka utses av bl. a. IANA, WIPO¹³⁹ och INTA (International Trademark Association).

11.3.2 CORE

Council of registrars (CORE) är ett nytt organ som kommer att få ett avgörande inflytande på det nya domännamnsystemet. CORE består av representanter för olika godkända registreringsombud runtom i världen. Registreringsombuden skall kunna ta emot och behandla ansökningar till det nya domännamnsystemet. CORE kommer att ha sitt säte i Genève.¹⁴⁰

¹³⁸ <http://www.iana.org/whatis.html>.

¹³⁹ WIPO, World Intellectual Property Organization, är ett av FN:s 16 fackorgan. WIPO arbetar för ett förbättrat skydd av immaterialrätter på ett internationellt plan. I huvudsak är intresset fokuserat på varumärken, patent och upphovsrätt. WIPO är stationerat i Genève och har för närvarande 167 medlemsländer. <http://www.wipo.int/eng.htm>.

¹⁴⁰ <http://www.gtld-mou.org/docs/core-mou.htm>.

12 Det nya domännamns-systemet

Det nya domännamnsystemet, gTLD-MoU är en överenskommelse mellan ett antal större aktörer på Internet exempelvis ISOC och IANA, men även andra viktiga internationella organisationer inom olika områden är inblandade. WIPO (World Intellectual Property Organization) t. ex. har framlagt förslag om hur man skall lösa bl. a. varumärkesrättsliga konflikter vad gäller domännamn.¹⁴¹ Meningen är att sju nya gTLD skall bildas och under dessa skall organisationer kunna registrera sina domännamn beroende av vilken kategori organisationen tillhör. De föreslagna gTLD är:

- .FIRM** - för företag och organisationer.
- .SHOP** - för aktörer som bedriver försäljning över Internet.
- .WEB** - för aktörer som bedriver www-relaterad verksamhet.
- .ARTS** - för aktörer som erbjuder kulturella aktiviteter.
- .REC** - för aktörer som erbjuder nöjes- och underhållningsaktiviteter.
- .INFO** - för aktörer som erbjuder informationstjänster.
- .NOM** - för privatpersoner och andra aktörer som vill ha en egen domän.

Det finns även förslag på regler för registrering och för lösande av domännamnskonflikter. Det nya systemet innehåller även riktlinjer för hur Internets globala domännamnsystem skall utvecklas och förbättras. De huvudsakliga aktörerna vad gäller utveckling och styrning av det nya domännamnsystemet utgörs av s. k. "signatories" d. v. s. företag och personer som har ett intresse av att utveckla Internet.¹⁴² Förutom en beskrivning av hur utvecklingsarbetet med det nya systemet skall gå till, finns i gTLD-MoU reglerna för hur de nya toppdomänerna skall introduceras.

12.1 Registreringsregler¹⁴³

Som jag nämnde ovan kommer sju nya gTLD att introduceras. Att antalet inte blev fler beror bl. a. på att man konstaterade att det vore lämpligt att

¹⁴¹ <http://www.gtld-mou.org>.

¹⁴² Det finns för tillfället 212 signatories, varav 9 är svenska.
<http://www.itu.int/net-itu/gtld.mou/signat.htm>.

¹⁴³ Reglerna för registrering finns i article 6 i Memorandum of understanding for the Internet Council of registrars (CORE-MoU) <http://www.gtld-mou.org/docs/core-mou.htm>.

börja förändringen av det nya domännamnssystemet i liten skala, men det finns inget som hindrar att man kommer att införa fler gTLD i framtiden. Den som vill registrera ett domännamn under en eller flera av de ovanstående gTLD skall kontakta någon av de registreringskontor som är med i CORE.¹⁴⁴ Registreringarna sker dock i ett gemensamt register vilket medför att den som först registrerat ett namn hos något av registreringskontoren kommer att få rätten till namnet. Registreringskontoren gör ingen bedömning huruvida domännamnen inkräktar på någons känneteckensrätt.

12.2 Regler för uppkomna dispyter¹⁴⁵

De nya TLD innebär också ett nytt sätt att lösa uppkomna konflikter eller dispyter på. Det är i första hand i två fall av konflikter kan uppstå. I det första fallet handlar det om att rättighetsinnehavaren utsätts för s. k. cybersquatters, eller domäntjuvar som tar deras namn och missbrukar dem.¹⁴⁶ Det andra fallet är om det finns två innehavare med likvärdiga rättigheter, med varumärken registrerade i t. ex. olika länder. Hanteringen för lösande av dispyter i det nya systemet tar sikte på det första fallet, missbruk av annans rättmätiga innehav. Det ger ingen eller föga ledning för hur den andra typen av dispyter skall lösas, när flera hävdar lika stark rätt till samma namn.

Grunden i dispythanteringsreglerna för det nya systemet är, precis som gäller för de nuvarande systemen, registreringsavtalet. Det är för det nya systemet det avtal som gäller mellan CORE och domännamnsinnehavaren. Det innebär som ovan framhållits att tredje man varken är förpliktad eller berättigad genom avtalet.¹⁴⁷ Om tredje man har något att invända mot en domännamnsregistrering är det således upp till CORE att upprätta denna möjlighet. Det har man gjort för tredje man finns, förutom möjligheten att gå till nationell domstol, i det nya systemet tre möjligheter till konfliktlösning. De lösningsalternativ som står till buds är:

- **Medling,**
- **skiljedomsförfarande samt**
- **det administrativa förfarandet via ACP (Administrative Domainname Challenge Panel).**

Alla dessa kan helt och hållet skötas med hjälp av elektronisk kommunikation.

¹⁴⁴ Se avsnitt 11.3.2

¹⁴⁵ Reglerna för hantering av dispyter finns i article 7 i Memorandum of understanding for the Internet Council of registrars (CORE-MoU) <http://www.gtld-mou.org/docs/core-mou.htm>

¹⁴⁶ Se om detta i avsnitt 10.1.

¹⁴⁷ Se avsnitt 7.3.2

12.2.1 Medlingen

Medlingen sköts av WIPO och är i princip obligatorisk, parterna måste delta i medlingen. Vid medlingen tillämpas WIPO:s regler för online-medling, vilka används även för andra ändamål än domännamnsdispyter. Medlare väljs från en lista som WIPO använder i samband med sina andra medlings- och skiljedomsärenden.¹⁴⁸ Resultatet av medlingen är inte bindande för parterna och om en part vill kan han i princip tuga sig igenom den ”obligatoriska” medlingen.

12.2.2 Skiljedomsförfarandet

Även skiljedomsförfarandet sköts genom WIPO:s försorg. Skiljedom blir bara aktuellt om medlingen misslyckats. Den som ansöker om ett domännamn kan välja bort möjligheten till prövning av skiljenämnd, när han ansöker om domännamnet. Skiljedomsförfarandet följer WIPO:s regler för skiljedomar¹⁴⁹ som används även i andra sammanhang än i domännamnsfrågor. Detta innebär bl. a. att parterna väljer sina skiljedomare själva och att utgången av målet är bindande för parterna.

12.2.3 Den administrativa förfarandet

Den yttersta åtgärden förfarandet erbjuder är att panelen, ACP, som fattar beslut enligt detta förfarande har möjlighet att utverka att domännamnsinnehavaren utesluts ur CORE:s register. När det gäller medlings- och skiljedomsförfarandet finns det som sagt etablerade system att utgå ifrån, men det administrativa förfarandet är helt nytt. Därför har vissa riktlinjer dragits upp som skall vägleda panelen i sitt avgörande. Förfarandet står under WIPO:s överinseende men panelen skall vara oberoende av WIPO och bestå av mellan en till tre personer. Förfarandet kommer att vara offentligt och presenteras på Internet. Möjligheten till det administrativa förfarandet kan inte, som skiljedomsförfarandet, väljas bort.

Utvecklingen av Internet går med rasande fart. I skrivande stund har inte gTLD-MoU börjat registrera domännamn. Det är inte heller säkert att det sker något reellt av överenskommelsen. Vad som är intressant är dock att samarbetet kom till stånd p.g.a. av att man insett att det föreligger en konfliktsituation mellan domännamn och varumärken samt att nuvarande situation inte kunnat hantera problemet på ett tillfredsställande sätt. Att organisationer som WIPO och INTA deltar i samarbetet visar än mer att problemet är reellt och att det bör tas på allvar.

¹⁴⁸ <http://www.wipo.int/eng/arbit/online.htm>.

¹⁴⁹ Se om dessa på <http://www.wipo.int/eng/arbit/rules/expedite/exp-rule.htm>.

13 Källförteckning

Offentligt tryck

Statskontorets rapport 1997:18 *Svenska delen av Internet.*

Litteratur

- Black, Henry Campbell *Blacks Law Dictionary*, 5th edition, West Publishing Co. St Paul, Minnesota, 1979 [Cit. Black's Law Dictionary].
- Essén, Eric W *Firmarätt*, 2:a uppl, Norstedts Förlag, Stockholm, 1990 [Cit. Essén].
- Heveus, Erika *Varumärken i globala nätverk*, Juristförlaget, Stockholm, 1997 [Cit. Heveus].
- Koktvedgaard, Mogens och Levin, Marianne *Lärobok i Immaterialrätt*, 4:e uppl, Norstedts Juridik, Stockholm 1996 [Cit. Koktvedgaard/Levin].
- Lundberg, Johan *Internet, domännamn och svensk rätt, särskilt om så kallade domännstölder*, Lustus förlag, Uppsala, 1997 [Cit. Lundberg].
- Rosenoer, Jonathan *Cyber Law, The law of Internet*, Springer-Verlag New York, 1997 [Cit. Rosenoer].
- Carlén-Wendels, Thomas *Nätjuridik lag och rätt på Internet*, Juristförlaget, Stockholm, 1997. [Passim].

Artiklar

- Bogdan, Michael *Gränsöverskridande förtal i cyberspace*, Svensk Juristtidning, 1998 s. 1
- Ericson, Bengt *"Branding" för hela slanten*, Veckans Affärer nr 13, 23 mars 1998
- Österlund, Åke *De bortglömda reklamhjältarna*, Veckans Affärer nr 13, 23 mars 1998.
- Mattson, Nicklas *Rock'n Roll, de 69 mest kända rockartisterna och deras sajter*, Internetworld nr 10, dec. 1997.
- Paulsen, Mats *Internet-Special*, Dagens Industri, 24 okt. 1997

Information från Internet

gTLD-MoU	http://www.gtld-mou.org
IAHC	http://www.iahc.org
IANA	http://www.iana.org
II-Stiftelsen	http://www.iis.a.se
Information Sciences Institute	http://www.isi.edu
International Telecommunication Union	http://www.itu.int
ISOC	http://www.isoc.org
ISOC-SE	http://www.isoc-se.com
NetNames USA, Global Domain Registry	http://www.netnamesuse.com
Network Solutions Inc.	http://www.netsol.com
NIC-SE	http://www.nic-se.se
SNUS	http://www.snus.se
The .nu domain, Niue	http://www.nunames.nu
The John Marshall Law School, Chicago	http://www.jmls.edu
Uninett	http://www.uninett.no
WIPO	http://www.wipo.int

Övrigt

Ewa Frölich, DRS	E-post 98-03-10 och e-post 98-03-12
Nicklas Mattsson, Internetworld	E-post 98-02-25

13.1 Rättsfallsförteckning

938 F.Supp. 616

Panavision International, LP v. Toeppen, 1996.

947 F.Supp. 1227

Intermatic Inc. v. Toeppen, 1996.

No 97 Civ. 0629, 1997
U.S. Dist.

Planned Parenthood Federation of America v.
Bucci (Preliminary injunction), 1997.